Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

…1921 оной …21-һээ гарана. | № 71 (18394) | 1990 оной мартын 27, вторник | Сэн 3 мүн.

БУРЯАДАЙ ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИҺАА …С-эй XXVIII СЪЕЗДЫН ДЕЛЕГАДУУДЫЕ ҺУНГАХА ГУРИМ

…делегадуудые һунгаха гурим тухай КПСС-эй ЦК-… 1990 он) Пленумэй баталан абаһан тогтоолые …ложо, партийна организацинуудай, коммунист-… …нитын һанамжануудые хараадаа абаад, нэгэ …һунгуулиин округуудаар КПСС-эй XXVIII съездын … һунгаха гурим КПСС-эй обком дурадхана. …мой пленум һунгалта үнгэргэхэ областной ко-… …. Тэрэнь түлөөлэлгын нормотой зохилдуулан, …тийна округуудые байгуулха.

…делегадуудые һунгалта хоёр шатаар үнгэргэгдэ-…

…—съездын делегадта кандидадуудые дэб-…

… КПСС-эй 50 гаран гэшүүдтэй эхин …нууд съездын делегадта кандидадуудые дэб-… …гэшүүдтэй парторганизацинуудай коммунист-… …боломжоёо кустовой суглаанууд дээрэ бэе-… …нийе партиин райкомууд ба горкомууд эмхидхэ-… …тэрэ суглаанууд дээрэ 50 гаран коммунист …

…суглаан дээрэ дэбжүүлгын үедэ коммунист бү-… …делегадта кандидат тухай дурадхал оруулха эр-… …кандидатурануудые зүбшэн хэлсэхын тула эрхэ …догдог. Партийна эхин организациин суглаан …ой суглаан хэдэн хүнүүдэй дундаһаа оройдоол …ра дэбжүүлдэг.

…рэ байгшадай хахадһаа олонхинойнь дуугаа …дат дэбжүүлэгдээ гэжэ тоологдодог. Комму-… …н парторганизациин гү, али кустовой суглаа-най делегадта кандидадые дэбжүүлһэн тухай шиидхэбэри окружной һунгуулиин комиссида эльгээгдэдэг.

Партиин политика, партийна организацинуудай бодото хүдэлмэри ба мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүд тушаа гол шухала асуудалнуудаар делегадта кандидат өөрынгөө хараа бодолые найруулдаг. Өөһэдынгөө дэбжүүлһэн кандидатурые бусад парторганизацинуудай дэмжэхэ талаар партийна организацинууд хүдэлмэри ябуулха эрхэтэй.

Суглаанууд (конференцинүүд) дээрэ кандидатурануудые дэбжүүлхэ тухай шиидхэбэри хабаадагшадай өөһэдын дураар нээмэл гү, али нюуса аргаар дуугаа үгэлгөөр абтадаг. Дэбжүүлэгдэһэн кандидатурануудые окружной һунгуулиин комиссинууд бүридхэлдэ абадаг. Партийна суглаанай протоколһоо буулгабари ба һунгуулиин партийна тус округоор һунгагдаха тушаа коммунистын бэшэгдэмэл зүбшөөл хадаа бүридхэлдэ абалгын эшэ үндэһэн болоно. Кандидат имагтал ганса округоор һунгагдаха аргатай. Бүридхэлдэ абтаһан кандидадуудай список хэблэлдэ толилогдодог.

Хоёрдохи шата— съездын делегадуудые һунгалта.

Һунгалта үнгэргэлгын үедэ хэдэн районно (городской) партийна организацинууд нэгэ округто орохо аргатай. Округуудта окружной һунгуулиин комиссинууд эмхидхэгдэдэг. Партийна эхин организацинуудай һанамжые хараадаа абажа, окружной һунгуулиин комиссинуудай бүридэлдэ түлөөлэгшые партиин райкомууд ба горкомууд дэбжүүлдэг, тэрэ түлөөлэгшые областной комисси баталдаг.

Окружной һунгуулиин комисси эхин парторганизацинуудта һунгалта үнгэргэлгын хойноһоо хиналта бэелүүлдэг, съездын делегадта кандидадуудтай коммунистнуудые танилсуулха эрхэ байдал байгуулдаг, округ доторoo һунгуулиин бюллетенийн текст баталдаг, бюллетеньнүүдые бэлдээд, партийна эхин эмхинүүдые хангадаг, округ доторхи һунгалтын дүнгүүдые согсолдог.

КПСС-эй XXVIII съездын делегадуудые һунгаха нюусаар дуугаа үгэлгын бюллетеньдэ бүридхэлдэ абтаһан бүхы кандидатуранууд оруулагдадаг. Һунгуулиин партийна округой хэмжээн соо нюусаар дуугаа үгэлгэ эхин (эхин организацинуудтай эрхэтэй цеховэ) партийна организацинуудта үнгэргэгдэдэг. Энэ зорилгоор тэдэ тоололгын комиссинуудые һунгадаг.

Областной һунгуулиин комиссиин тодорхойлһон нэгэ үдэр тус организациин бүридхэлдэ байһан коммунистнуудай спиcогүүдээр дуугаа үгэлгэ үнгэргэгдэдэг.

Хэрбээ КПСС-эй гэшүүдэй хахадһаа ехэнхинь һунгалтада хабаадаһан байгаа һаа, һунгалта үнгэргэгдөө гэжэ тоолохо. Һунгалтада хабаадаһан хүнүүдэй хахадһаа ехэнхиин дууе кандидадуудай нэгэнэйньшье абажа шадаагүй округуудта түрүүшын шатада эгээл ехэ дуу абаһан хоёр кандидатурануудаар дуугаа үгэлгэ үнгэргэгдэдэг.

Окружной һунгуулиин комиссинуудай протоколнуудай үндэһөөр КПСС-эй XXVIII съездын делегадуудые һунгаха һунгалтын дүнгүүд тухай областной һунгуулиин комисси областной партийна конференцидэ элидхэдэг.

Хэрбээ округто һунгалта болоогүй гэжэ мэдэрэгдээ һаа, мүн дахинаа дуугаа үгэлгын һүүлээршье һунгалтада хабаадаһан кандидадуудай нэгэнэйньшье хэрэгтэй дуунай тоо абажа шадаагүй һаа, сүлөө байһан мандадта КПСС-эй съездын делегадые областной партийна конференци сэхэ һунгаха.

Областной партийна организациһаа КПСС-эй XXVIII съездэдэ һунгагдаһан делегадуудай список хэблэлдэ толилогдодог.

Малай үбэлжэлгэ—шанга шалгалта

…ИТЭЙГЭЭР ҮНГЭРГЭБЭ

…совхоздо забай… …дай тухэлэй нарин …торэй хонидые …тухай һалбари… …ложо. Эндэхи хо… …нотэд, хүтэлбэ… …һалбаридаа он… …аидуулжа, хони… …дынь дээшэ… …нга тодорхой …лдаг гэшэ. Энэ… …совхоз түл аба… …хабадаа тү… …турэжэ ерээд, …эхи, гурим… …байна. …бүхыдөө 8487 …рьгалха юм. Ар… …табан жэлэй тү… … тэдэнэр 7800 хурьга абажа, томо болгожо тушааха зорилго хараалаад, тэрэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлхые оролдожо ябана: һүүлэй дүнгөөр эндэ дүн хамта 4500 хурьгад абтаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэнэ.

Эгээл олон хурьгатай болоһон хонишод республика соотоо мэдээжэ хүнүүд Г. М. Михайлов, П. Х. Шамсутдинов, Б. М. Саглуев, В. П. Суворов, М. М. Саглуева гэгшэд энэшье жэлдэ урданайхиһаа үсөөн бэшэ хурьгадые абажа, эрхим бэрхэ хонишод байһанаа үшөө дахин харуулаа.

М. ДАГБАЕВА.

Хэжэнгын район.

…УЖЫХЫНХИД ТУХАГҮЙ

…колхозой эхэ хо… …дээрэ түл аба… … түлэг дундаа …абтаһан хурьгад… …һайнаар түлжүү… …болгогдоно.

…дүн хамта… …кандидатой юм. Тэ… … болгогдожо …ондо оруулагда… … хонидые дүй … хонишод ха… … эрхимүүдэйнь …коммунистнууд аха… … Балдан-Дамба …Ринчинова, Дол… … Чимитова, …дай ударник Бу… …Ринчинова болон бу… …нэр олон жэлэй …һайнаар хүдэл… …дундаһаа ходол …шод гэшэ,— гээд … түрүүлэг… …жапович Сан… … хөөрэлдэхэдэ… …рилтойгоор мэ… … ажал хэрэгүүд …гоор оройдоо… …абтараа, аренд… …гуримаар ажалаа …Балдан-Дамба Эр… …тарын үбэлэйнь …тэжэ ерэбэбди. …эхэдэнь хүхүүл… …нь хүрэһэн бай… …дай, эхэнүүдэйнь …шэхэндэ хон… …байна. Мүн хони… …хулай, хулай, …даа. Ямар ондоо …шабі? Үсэглэдэр …ашална һэнши?» … соностохо юм. …тэрэ хашаа …байһан хурьгадаа …нилүүлээд, наа… …даа!—гэжэ Бал… …жиевич хүбүүн… …хандана.

…ндэ бидэ шадаха …хурьгадые абa… …Эртүүр гараһан …томохонууд бо… … тобир ша… …бэшэ гү!— гэжэ … тээшэ харан …ра абаа бэлэйбта?— гэжэ би һонирхобоб.

— Зуун эхэ хонин бүриһөө 115 түл абтаа һэн. Мүнөө жэлдэ тэрэнһээ доошо бэшэ хурьга абаха эрмэлзэлтэй ажаллажа ябанабди,— гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Ринчиновтэнэй гэр бүлөөрөө харууһалжа байһан хонидынь тобир тарган, абаһан хурьгадынь өөдэргэн байна гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Колхозой Үлзытын отделениин бэрхэ хонишон, Хойто-Корейн ниислэл болохо Пхеньян хотодо үнгэргэгдэһэн Бүхэдэлхэйн залуушуул болон студентнэрэй фестивальда хабаадалсаһан, партиин обкомой гэшүүндэ кандидат Долгорма Чимитовагай отара дээрэ эхэ хонин бүриһөө түл абтаад, гээлтэ хоролтогүйгөөр томо болгогдожо байнхай.

Ажахын ахалагша хонишод Г. Е. Просянников, С. Б. Березовский гэгшэдэй отаранuудта туд тудтаа 510, 450 хурьган абтаад, гарза хоролтодо оруулагдангүйгөөр түлжүүлэгдэнэ. Мүнөөдэрэй байдалаар эндэ зуун эхэ хонин бүриһөө 90 шахуу хурьган абтаад байнхай.

— Манай отара дээрэ хамта дээрээ 450 хурьган абтаба. Хурьгалха хонид үшөөл олон. Зуутаншье болоходоо һаатахагүйбди. Эхэ хонин бүриһөө хурьга абажа, ажахынгаа түрүүшүүлэй тоодо орохо гэһэн хүсэлэн манда бии,— гэжэ Бутид-Ханда Санжайжамсуевна Ринчинова хөөрэнэ.

Арендэ подрядай онол аргаар хүдэлдэг хонишодой энэ бригадын гэшүүд нёдондо жэлдэ урдаа табигдаһан зорилгонуудаа сүм дүүргэжэ гараа һэн. Коллективэйнгээ һайнаар ажаллажа, социалис мүрысөөндэ шалгараһанайнгаа түлөө Б-Х. Ринчинова хадаа Севастополь хотоор аяншалха туристическэ путёвкоор шагнагдаһан байна.

Мүнөө ажахы дотор дүн хамта 4800 хурьган абтаад, гээлтэгүйгөөр түлжүүлэгдэнэ гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 82 хурьган абтаад, томо болгогдожо байна. Абтаһан түлөө гарза, хоролтогүйгөөр томо болгохо, энэ жэлэй малай үбэлжэлгые эмхи гуримтайгаар дабажа гараха хэрэгтэ «Дружба» колхозой хонишод хамаг хүсэ шадалаа зорюулан ажаллажа ябана.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

Яруунын район.

ДААГАДЫНЬ ДАЛАНТАЙ

Манай эндэхи хада уула, ой тайга газартай. Үбһэ тэжээлэй бага бэлэдхэгдэдэг эрхэ байдалда ямаршье адууһа мал харууһалдаг зондо үбэлынь нилээд лэ хүшэр хүндэ ха юм даа.

Тэрэ мүртөө адуушадай ажал бүришье һаа ехэ харюусалгатай гэжэ һанагдадаг. Жэшээлхэдэ, адуун һүрэг гээшэмнай жэлэй дүрбэн сагта һарьдаг үндэр хадануудай хабшал, ой модоной заха, соорхой соогуур бэлшэжэ, хоолойгоо тэжээдэг, хорёо соо оруулагдадаггүй, үдэр һүнигүй хээрэ байлгагдадаг амитад ха юм даа. Ухэрнүүдтэ эдюулхэ үбһэ хоолой хүсэд хүртэдэггүй газарта адуун һүрэгтэ эдюулхэ юумэн бүришье бага байдаг шуу.

Илангаяа үбэлэй янгинама хүйтэн жэбар, саһа бордоһон соо адуу манажа, хээрэ ябаха гээшэмнай гайтайхан лэ хэрэг. Теэд хүйтэн байна гээд, адуун һүрэгөө ээзгүй орхёод, гэртэ һуухагүй ха юмши. Эдинсэтэй, хагдатай газарыень бэдэржэ, тиишэ адуун һүрэгөө шэглүүлжэ бэлшээхэ шухала. Хажуугаарнь шоно арьяатад адуунда орожо, аюул хэжэ болохо ха юм.

Тиимэһээ зүрхэтэйхэн, зоригтойхон лэ хүн адуушанаар хүдэлжэ шадаха байна. Даша Доржиевич Дамбаевые эгээл тиимэ зэрлэг зоригтой, хүнүүдэймнай нэгэн гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид һайн мэдэхэ. Тэрэ таба-зургаан жэлдэ ажахыдаа адуушанаар хүдэлнэ. Һайн үрэ дүнгүүдыешье түйладаг, бэрхэ адуушан гэжэ колхоз, район соогоо мэдээжэ болонхой.

Жэшээлхэдэ, бүри 1986 ондо Д. Д. Дамбаев зуун гүүн бүхэнһөө 78 унага абажа, түлжүүлээ һэн. Удаадахи жэлнүүдтэшье ажалайнгаа гол үрэ дүнгые тэрээнһээ доошо оруулаагүй. Илангаяа үбэлжэлгын үедэ жэжэ даагадые, мүн томо адуушье гарза хоролтодо оруулангүй, тобир һайнаар ондо оруулһанайнгаа түлөө тэрэ жэл бүри 150—200 хүрэтэр түхэригэй мүнгэн шанда хүртэдэг. Тэрэшэлэн үнгэрһэн жэлдэ баһал һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө «Шэн габьяата ажалай түлөө» медаляар шагнагдаа юм.

— Мүнөө үень адуун һүрэгөө Номто гэжэ газарта асараад, энэ тойронхи бургааһа шугы, ой модоной захын хагда эдюулжэ байнаб. Иигээд мартын һүүл багаар, апрель соо гүүд унагалжа эхилхэ юм. Энэ үедэ адуун һүрэг тосхон һууринда дүтэшэг асарагдана. Юуб гэхэдэ, хүсэ шадалаар һулашаг, унагалха дүтэлһэн гүүнүүдтэ үбһэ тэжээл бага зэргэ эдюулжэ захалха хэрэгтэй болоно ха юм,—гэжэ Даша Доржиевич хөөрэнэ.

Энэ жэлэй түл һайнаар абахын, гүүнүүдэйнгээ хээли һайн барихын тула үнгэрһэн жэлэй һүүл багаар даагадые эхэнүүдһээнь һалгаажа, ондоо һүрэгүүд болгоод, жэжэнүүд, муунуудыень байлгажа эдеэлүүлээ. Гол түлэб апрель соо унагадаа абажа дүүргээд, май һарын һүүл тээшэ адуун һүрэгөө туужа, холын ой модон соогуурхи бэлшээридэ абаашаха байна.

Иигэжэл адуушанай ажал түхэрезн жэл соо нэгэл тогтомол гуримаар ябуулагдана. Ондоо аргагүй. Эхи, эмхигүйгөөр һайн үрэ дүн түйлахагүйш.

О. БАЛДАНОВА.

Ахын район.

ЗУУТАН-ХОНИШОНОЙ ОТАРАДА

Һүүлэй жэлнүүдэй туршада Александр Чулковой нэрэ алдарынь ганса ажахы соогоо бэшэ, мүн район, республика доторoo суутай болонхой. Энэ ажалша бэрхэ нүхэрэй хонишон болоод һаяхан хүдэлжэ ябахадань, таба-зургаан жэлэй саада тээ танилсаа хүм. Тиихэдэ Саша хүбүүн түрүүшынгээ жэлдэ зуутанай зэргэдэ гаража шадаа бэлэй. Мүн энэшье жэлдэ тэрэнэй амжалтатай ажаллажа ябаһыень дуулахадаа, үнинэй танилтаяа дахинаа уулзаха хүсэлэнтэй байбаб.

Хара-Шэбэр һууринай захадань түхеэрэгдэһэн үбэлжөөндэ үдэш урда тээ хүрэжэ ерэбэбди. Эндэхи байра байдалынь дарагар һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Далай үбэр хажуугайнь олон тоото хорёонууд соо хонид бүлэг бүлэгөөрөө хаагданхай, үглөөнэйнгөө тэжээл амтархан эдинэд.

Үбһэнэй хорёо соо обоо-хүбөө һолоомон, үбһэн буулгагданхай харагдана.

Манай ябаһан автомашинын хонишоной гэрэй хажуудань ошоод тогтохотойнь сасуу, сээнигэйнь үүдэн ехээр нээгдэжэ, бэеэр үндэршэг, гушаад наһаяа шахажа ябаһан хуушанаймни танил манике угтан гаража ерэбэ.

— Гэртэ орогты. Хурьгадаа хүхүүлжэ һаяшаг дүүргээд, бултандаа сайлаад байнабди,—гээд бидэнэрые урьба.

Гэртэнь ороходоо, эндэ түрүү хонишон ажалладаг гэжэ хараһаар ойлгохоор. Гэрэй тэтэн дунда бильярдна стол. Тэрээн дээрэнь газетэ, журналнууд дэлгээтэй байна. Зүүн ханадань олон тоото Хүндэлэлэй грамотанууд хадаатай, олохон вымпелнүүд үлгөөтэй, дамжуулгын Улаан туг углуудань түшүүлээтэй харагдаба. Зүүн-хойто буланда бишыхан стол дээрэ үнгэтэ телевизор орон доторхи һүүлшын һонинуудые дамжуулна. Бригадын гэшүүд сайгаа уугаад амарна, зариманиинь телевизор харана, бэшэниинь өөһэдынгөө хэрэгээр һамаарна.

Эдеэнэй столһоо тээ дээхэнүүр үлгөөтэй түсхай самбар дээрэ бригадын абаһан энэ жэлэй социалис уялга, түсэбдаабаринь, үдэрэй ажалай гурим, колхозой хонишодой социалис мүрысөөнэй дүрим, хонидой тэжээлэй рацион гэхэ мэтэ саарһанууд хадаатай байба.

— Ямар олон грамотанууд, вымпелнүүд гээшэб? Энэ телевизор баһал шагналтнай болоно гү?—гэжэ һурабабди.

— Тиимэл даа. ВЛКСМ-эй Буряадай обком манай бригадада шагнал болгон, урзанда жэлдэ асаржа, барюулаа һэн. Хүдэлһэнэймнай урманда яһала грамотанууд, вымпелнүүд үгтэдэг. Харин бидэ харюудань һайнаар ажаллахал гэжэ оролдонобди,—гээд ахалагша хонишон харюусаба.

— Мүнөө жэлдэ хэр хүдэлжэ ябанат? Хонидтнай хурьгалжа дүүрэбэ гү?

— Дүүрэнтээ. Байгша ондо бидэнэр зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаха түсэбтэй, 90 хурьга түлжүүлхэ уялгатай һаа, дээдэ дээрэ 110 түл абаад, гарза хоролтогүйгөөр томо болгожо байнабди. Эдэнээ бултыень түлжүүлхэбди гэжэ мүнөө ама гарахамнай үшөөл эртэшэг ха. Ямар хабар болохоб. «Дэльбараанууддаа намартаа тоолохо» гэжэ ородууд хэлсэдэг бэшэ аал?—гэжэ Александр Георгиевич энеэбхилэн хэлэнэ.

Ахалагша хонишоной мэдүүлһэнэй ёһоор, тэрэнэй даадаг отарын эхэ хонид наһаараа ондо ондоонууд юм. Зуугаад толгойнь түрүүшынхиез, хоёр зуу гаран толгой хонидынь хоёрдохёо, бэшэниинь гурбадахняа хурьгалжа байһан хонид болоно.

—Юундэ эдэтнай иимэ ондо ондоо наһанай хонид гээшэб?—гээд тэрээнһээ гайхаһандаа асуубабди.

— Мэдэнэгүйлбээ... Жэл бүхэндэ нэмэжэ асарагшал даа. Арсажа байха аалши? Мүнөө намда 605 эхэ хонид даалгагдажа үгтэнхэйл даа,—гэнэ хонишон.

Ажахын тоосоогоор хүдэлдэг тэдэнэр хэды иимэ хонидтойшье һаа, байгша ондо үсэд шангаар хүдэлһэнэй ашаар зургаан зуугаад эхэ хониньһоо 666 хурьгадые абаба. Энэ үрэ дүн юу гэршэлнэб гэхэдэ, коллективэй гэшүүд Сергей Иванов, Михаил Шабанов, Виктор Сороковиков гэгшэдэй эбтэй зэтэйгээр хүдэлдэг байһыень элишэлжэ үгэнэ.

— Хурьгадыемнай хараха дуратай һаатнай, ошоод ерэхэдэ ёөрэгүй,—гээд ахалагша хонишон түрүүлэн гэрһээ гаража, хонидой байра тээшэ түргэхэн алхалшаба. Урагша, хойшоо гонзойһон ута байра соо хурьгад хэдэн бүлэг болгогдон, бишыхан хорёонууд соо хаалтатай байба. Байра соонь хуурай. Хорёонууд соохи дүн сагаахан хурьгад маниие хараһаар дарья табилдан маалалдашаба.

— Хурьгадайнгаа шадал тэнхээгээрнь арбаад бүлэг болгонхойбди. Хүндэхэн лэ даа. Хайшан гэхэбши, жэжэ хурьгадаа олоор байлгаһанай хэрэггүй ха юм,—гэжэ Александр Чулков хэлэнэ.

Хаамагаар таһалагдаһан хорёо бүхэндэнь тэжээл хэхэ хобоо хобтонууд, уһатай амһартанууд олоор харагдана. Томохон болоһон хурьгад хобоо соохи һайхан үбһэ амтархан шэншэлхэ юм.

— Хонидтоо юу эдюулнэт?—гэжэ һурабабди.

— Энэ жэлдэ үбһэ тэжээлэй хэды хоморшье һаа, хурьгалһан хонидтоо толгой бүридэнь сүүдхэдэ дунда зэргээр 400 грамм обёос, 600 грамм үбһэ, һолоомо дуран соонь үгэнэбди. Хурьгадтаа үбһэ, холимог гурил, витаминтай ногооной гурил, гранула, мел, дабһа гээд эдюулдэгбди. Үбһэ тэжээл бии даа. Теэд сагнай үшөөл эртэ байна ха юм. Хүхэ ногооной гаратар хоёр һара шахуу саг үлэбэ. Одоол, манай оролдохо хаһамнай ороо гэжэ мэдэнэбди. Абаһан хурьгадаа гарзалуулангүйгөөр томо болгоод тушааха гээшэ бидэнэрэй бэелүүлхэ нангин зорилго мүн болоно,—гээд бригадын хонишод нэгэн дуугаар манда мэдүүлээ һэн.

Д. ДОНДОКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша хонишон А. Г. Чулков, бригадын гэшүүд ажал дээрээ.

Ж. ШИРЕТОРОВЭЙ фото.

Мухар-Шэбэрэй районой «Родина» колхоз.

Президентын Совет бүридүүлэгдэнэ

Совет Социалис Республикануудай Союзай Президент М. С. Горбачевой Указуудаар СССР-эй Президентын Соведэй гэшүүдээр Э. А. Шеварднадзе, Ю. Д. Маслюков, В. А. Крючков, Д. Т. Язов, Ч. Айтматов, С. С. Шаталин, В. Г. Распутин, А. Н. Яковлев, В. А. Ярин, А. Э. Каулс, Ю. А. Осипьян, В. И. Болдин, В. В. Бакатин гэгшэд томилогдобо.

(ТАСС).

УУЛЗАЛГА БОЛОБО

Мартын 24-дэ Кремль соо СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат А. И. Лукьянов Советскэ Союзэй Хойто зүгэй үсөөн тоотой арадуудай болохоёо байгаа съездэдэ хабаадагшадтай уулзаһан байгаа.

Хойто зүгэй, Сибириин ба Алас-Дурна хизаарай үсөөн тоотой арадуудай социально-экономическа байдалай, эдэ арадуудай саг үргэлжэ ажаһуудаг нютагуудай экологическа байдалые һайжаруулха, тэдэнэй үндэһэн-соёлой угай баялигууд болон заншалта үйлэдбэри сахин үлөөхын тула хэрэгтэй эрхэ нүхэсэлнүүдые байгуулха шухала болоһон асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдээ. Мүн национально-территориальна байгуулгануудай эрхэ уялгануудые нарижуулан һайжаруулха шухала асуудалнууд дайрагдаһан байгаа.

Совет арадуудай олон үндэһэ яһатанай бүлын дүүрэн эрхэтэ гэшүүд болодог үсөөн тоотой арадуудай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ анхарал ехээр хандуулха гээшэ манай Федерациие шэнэдхэлгын зорилгонуудай нэгэн болоно гэжэ А. И. Лукьянов онсолон зааба. Зохихо нютагуудай экономикын ба соёлой хүгжэлтын комплексно программые бэелүүлгэ, Хойто зүгэй үсөөн тоотой арадуудай нэгэдэл бии болголго ба тэрэнэй бодото ажал ябуулга эдэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ бүтэмжэтэй үүргэ дүүргэхэ ёһотой.

(ТАСС).

ЛИТВАДАХИ БАЙДАЛ ТУШАА

ВИЛЬНЮС (ТАСС). Мартын 25-най амаралтын үдэр Литвагай ниислэл хотодо намдуу байба. Тиимэһээ Вильнюсэй хүн зон гэр бүлынхидтэеэ сэсэрлигүүдээр амараа, выставкэ хараа, үйлсэ гудамжануудаар сэнгээ. Хотын хүн зон амарһан байна.

Республика соохи байдал тухай хөөрэхыень гуйжа, ТАСС-ай корреспондент Казис Усцила Литвагай дотоодын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Вацловас Забараускаста хандаа.

Амаралтын үдэр ниислэл хотодошье, мүн бүхы республика доторшье хон-жэн байгаа гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Урдахи үдэрнүүдтэл адли байдалтай байгаа. Зарим гэмтэ ябадалнууд бүридхэлдэ абтаа, харгын-транспортна гэнэ усалнууд болоо ааб даа. Гэбэшье бүхы дээрээ байдал намдуу байгаа, һарын гү, али хоёр һарын саада тээхи байдалтай сасуулхада, нэгэшье муудаагүй. Министрэй орлогшын һанамжын ёһоор, олониитэдэ мэдээсэл тараадаг зарим хэрэгсэлнүүд республика соохи байдалые муудхаажа, нэгэл талаһаань харуулна. Ондоо мэдээсэл абаха аргагүй уншагшад болон шагнагшад иимэ материалнуудтайнь танилсахадаа, Литвадахи байдал бүри һүжэрөө гэжэ һанаха бшуу гээд В. Забараускас хэлэбэ.

БАЙДАЛЫНЬ ҮЛАМ МУУДАА

Армениин ба Азербайджанай ССР-нүүдһээ абтаһан мэдээнүүд һанаа зобооһон зандаа. Мартын 22-ой үглөөгүүр армян боевигүүдэй Азербайджанай ССР-эй һуурин тосхонуудые буудахын тула үхэр буу тодхожо байха үедэнь һомон тэһэржэ, хоёр боевик алуулһан байгаа. Шархатаһан хүнүүдшье бии.

Армениин Арташатска районой «национальна байдалаа өөһэдөө тодорхойлхо нэгэдэл» гэдэг районно эмхиин гэшүүд болодог 15 хүн энэл үдэр автомадууд болон пистоледүүдээр зэбсэглэгдээд, районой партийно-совет зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй кабинедүүдтэ орожо, тэдэниие үгы хэхэбди гэжэ занаһан байна.

Азербайджанай Казахска районой болон Армениин ССР-эй Ноемберянска районой хилэ дээрэхи байдал эрид муудаа. Мартын 23—24-нэй үдэрнүүдтэ эдэ районуудай зарим тосхонуудта хоёр талаһаа буу хэрэглэгдэһэн, автомашинанууд, гэрнүүд буудагдаһан байгаа. Аксипирэй, Баганис Айрумай һуурин тосхонуудта армян боевигүүд добтолбо. Уридшалан абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор, 7 азербайджанец, тэрэ тоодо хоёр үхибүүн ба милициин хүдэлмэрилэгшэ алуулһан байна. Мүн энэ тулалдаанай үедэ армян эхэнэр ба үхибүүн шархатаа. Хүнүүдые барюуһанда абаха ушарнуудшье бии.

Мартын 24-дэ НКАО-гой Шушинска райондо Евлах-Лачин гэһэн харгын дэргэдэхи автозаправочна станци дээрэ часай оньһотой хүнэй хэһэн түхеэрэлгэ тэһэржэ, АЗС ашаглалгаһаа гараба. Энэл үдэр үдэшэлэн Армениин ССР-эй Мегринскэ райондо Норашен-Баку гэһэн пассажирска поездын нэгэ вагон тэһэрһэн байна. Тиигэжэ тепловоз ба хоёр вагон рельсһээ гараа. Хүнүүд хохидоогүй. Гэнэ усалай болоһон газарта Мегри станцида эльгээгдэһэн тепловоз боевигүүдээр буудагдаһан байгаа. Тиигэжэ поезднууд ябахаяа болибо.

Иимэ гашуудалтай мэдээнүүд юундэ урма зориг хухалнаб гэбэл, һүүлэй үедэ засагаархидай, олониитын айхабтар ехэ хүсэлэл оролдолгонуудаар эндэхи байдал зарим тэды һайжарһан, транспорт хүдэлжэ эхилһэн, арадай ажахын ашаа Армениин ССР-тэ хүргэгдэжэ эхилһэн байха юм. Иимэ байдал хэмһээ хэтэрмэ үзэл баримталдаг зарим хүсэнүүдэй һанаанда тааранагүй гээшэ ха. Тэдэнэр тогтонижолгын түрүүшын дүнгүүдые эбдэхэ, хёмороо зүришэлдөө дахин үүдхэхэ һанаатай.

(ТАСС).

ОЛОНОЙ ҮМЭНЭҺӨӨ

Соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай горкомой ээлжээтэ бэшэ пленум боложо, Буряадай АССР-эй, Улаан-Үдын городской Соведэй арадай депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлхэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсэбэ.

Профсоюзай горкомой түрүүлэгшэ Л. П. Хахалова үгэ абахадаа, городой 90-ээд профсоюзай эхин организацинуудай 6 мянга гаран гэшүүдэй үмэнэһөө Улаан-Үдэ хотын Октябрьска районой һунгуулиин Тобольско 45-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадые дэбжүүлхэ болоод байнабди гэжэ мэдүүлээ.

Удаань Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музейн ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ, СССР-эй Уран зураашадай холбооной гэшүүн Аркадий Васильевич Тумахани, Буряадай номой хэблэлэй редактор, СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн Юрий Григорьевич Богомолов, Буряадай оперо болон балетэй академическэ театрай оперын дуушан, СССР-эй арадай артист Ким Иванович Базарсадаев, Аяншалга болон экскурсиин талаар Буряадай областной соведэй түрүүлэгшэ Степан Станиславович Лещук гэгшэдэй кандидатуранууд тус округһоо республикын арадай депутадта кандидадуудаар дурадхагдаһан байгаа.

Эдэ дүрбэн үгэ хэлэхэдээ, өөһэд өөһэдынгөө программануудые тобшохоноор найруулба.

Һунгалтын үнгэргэгдэхэдэ, эгээл олон дуу абаһан Буряадай номой хэблэлэй редактор Ю. Г. Богомолов һунгуулиин Тобольско 45-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэбэ.

Городой паркнуудай нэгэдэлэй директор П. Г. Степанов Улаан-Үдын городской Соведэй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн байгаа.

Б.М. ЖИГЖИТОВ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ТУҺАТАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН БОЛОБОГҮЙ

(КПСС-эй Ахын райкомой пленумһээ тэмдэглэл)

ПАРТИИН АХЫН РАЙКОМОЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ VIII ПЛЕНУМ БОЛОЖО, «РАЙОННО ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИИН ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИ ХУБИЛГАН ШЭНЭДХЭХЭ» АСУУДАЛ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭБЭ. ЭНЭ АСУУДАЛААР ЭЛИДХЭЛ ПАРТИИН РАЙКОМОЙ СЕКРЕТАРЬ С. Ж. АНГАРХАЕВ ХЭҺЭН БАЙНА.

Сэхыень хэлэхэдэ, пленум эхинһээ эмхигүй байба. Үглөөнэй 10 сагта зарлагдаһан пленум үшөө нэгэ час хойшолуулагдаха баатай болоо. Юундэб гэхэдэ, «50 лет Октября», «Коммунизм» колхозуудһаа ерэхэ хүтэлбэрилэгшэд, КПСС-эй райкомой гэшүүд саг соогоо ерээгүй байгаа бшуу. Пленумэй хүдэлмэриеэ эхилхэдэнь, нэрлэгдэһэн колхозуудһаа партиин райкомой гэшүүд — юрын малшад баһал ерээгүй байба. Юрэнхы дээрээ партиин райкомой энэ пленумдэ хүтэлбэрилэгшэд имагтал өөһэдыгөө «асарһан» байба.

Партиин райкомой секретарь С. Ж. Ангархаев богонихон элидхэл хэбэ. Тэрэнэй элидхэл оройдоол 22 минута соо үргэлжэлөө. Минии һанахада, ута унжагай элидхэлнүүдһээ, богонихон аад, ехэ удхатай хэрэг, һанаа бодол «ябталһан» элидхэл холо дээрэ байдаг. Үзэл сурталай хүдэлмэри район дотор ябуулагданагүй гэхын аргагүй. Шэнэшье онол арганууд нэбтэрүүлэгдэнэ. Теэд тэдэнэй ашаг үрэнь ямар бэ? Хаража, шагнажа ябахада, семинар-зүблөөнүүд, һуралсал, дүй дүршэл андалдаанууд саг соогоо үнгэргэгдэнэ. Теэд тэдэнэй ажал хүдэлмэридэ партийна эхин организацинуудай секретарьнар эдэбхи үүсхэлгүйгөөр хабаадалсана. Жэшээлхэдэ, «50 лет Октября», «Туяа», «Найрамдал», «Балэхта», «Коммунизм» колхозуудай партийна организацинуудай секретарьнараар бултадаа залуу хүбүүд хүдэлдэг юм. Семинар-һуралсалнуудта эдэ колхозуудай партийна организацинуудые ударидагшад В. В. Балданов, Б-О. Н. Гергенов, Ж. А. Налханов, А. А. Матханов, Ч. Ф. Габанов гэгшэд ямар бэ даа нэгэл шалтагаание олоод лэ, ерээгүй байдаг. Ерээшье һаа, 1—2 дахин хабаадалсаһан байха. Энэ жэшээ юу харуулнаб гэхэдэ, партиин райком, тэрэнэй бюро болон таһагууд, партийна эхин организациин секретарьнарта эрилтэ багатайгаар хандана, тэдэнһээ хүдэлмэриинь түлөө шангаар асуудаггүй. Гадна партиин райкомой бюрогой гэшүүдэй партийна эхин организацинуудай секретарьнарай урда үгэ хэлэжэ байхань угаа хомор. Иимэ семинарнуудта би ходо байлсадаг байнаб. Үгэшье хэлэхэ ушарнууд тохёолдодог. Теэд партиин райкомой секретарьнар, райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ болон бусад хүтэлбэрилхы тушаалтадай гүнзэгы удхатай үгэнүүдые партийна эдэбхитэдэй урда хэлэһыень балай һананагүйб.

Үзэл сурталай хүдэлмэриин олон ондоо онол арганууд бии гээшэ. Мүнөө үе сагтамнай энэ хүдэлмэри ямар янзаар, ямар аргаар ябуулхаб гэжэ заабарилха, заахань бэрхэтэй. Юундэб гэхэдэ, хүн зомнай эрдэм мэдэсээр, ехэ, дэлхэй дээрэ, орон дотор боложо байһан үйлэ хэрэгүүдэй уг унгиинь хэнһээшье үлүү мэдэнэ. Тиимэһээ тэдэнэй урда гарашоод, «тэрэ иимэ, энэ тиимэ» гэхэ мэтээр, урданайхидаа адляар блокнодоо гү, али газетэ гаргаад, уншан һагад номнохо үе саг бэшэл. Хөөрэлдэжэ байгаа хүн зонһоо заатагүй үлүү мэдэсэтэй гү, али ядахын сагта тэдэнтэеэ адли байха ушартай болоно. Тиигээл һаа, тэдэнэй орёо асуудалнуудта харюусажа шадаха, хөөрэлдөөгөө зүб замаар шэглүүлхэ арга мүр олдохо байна. Тиимэһээ үзэл сурталай хүдэлмэри бэелүүлэгшэд заатагүй ехэ мэдэсэтэй, бидэниие һонирхуулжа байһан орёо асуудалнуудта дүүрэн харюусахаар бэлэн байха ушартай. Энэ хадаа мүнөө үе сагай шанга эрилтэ мүн.

Партиин райкомой үнгэрһэн тус пленум дээрэ үзэл сурталай хүдэлмэри тухай таарамжатай хөөрэлдөөн болохо ёһотой гэжэ һанагдаа һэн. Теэд тиимэ хөөрэлдөөн болобогүй гээд сэхынь хэлэе.

Ангархаевай элидхэлэй удаа үгэ хэлэлгэн эхилжэ, «Улаан-Аха», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай партбюронуудай секретарьнар Ж. Д. Самбялов, В. Д. Арабжаев гэгшэд түрүүлэн үгэнүүдые хэлэбэд.

— Пленумдэ бэлэдхэл тон бирагүй. Элидхэлшье һайн бэлдэгдээгүй. Тиимэһээ элидхэл дотор шэнэ юумэн үгы, — гээд Ж. Д. Самбялов хэлэбэ. — Юрэнхы дээрээ үзэл сурталай хүдэлмэри тон һула. Хүдөөгэй малшадта партиин райкомой үзэл сурталай таһагай хүдэлмэрилэгшэд ошоногүй. Хүрөөшье һаа, хүн зоной һанаан бодолые мэдэжэ абахые оролдоногүй.

Саашань Самбялов колхоз дотор үзэл сурталай хүдэлмэри эрид һайжаруулха талаар партийна эхин организациин ябуулжа байгаа хүдэлмэри тухай тогтоходоо иигэжэ хэлэбэ;

— һаяхан манай колхозой коммунистнуудай суглаан болоо. Тэрээн дээрэ ажахын ажал ябуулгада үзэл сурталай хүдэлмэриин нүлөөн тухай асуудал зүбшөөбди. Тиихэдэмнай бүхы коммунистнууд энэ ажалай ехэ нүлөөн тухай зүб ойлгоно, табигдаһан асуудал зүбшэхэдэмнай ехэ эдэбхи үүсхэлтэй байба. Суглаан дээрэ дэлгэрэнгы тоггоол абтаад, бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй.

— Район дотор үзэл сурталай хүдэлмэри хэгдэбэшье, гүримгүй, бэе бэедээ туһа нэмэригүй, зарим сагтаа нэгэнэй алдуу эндүү гаргахада, бултадаа заһахые оролдоногүй, — гээд, В. Д. Арабжаев үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. — һаяхан боложо үнгэрһэн Буряадай эрдэмэй түбэй суглаанай тоггоолнууд зүб гээд тоолоноб. Иимэ алдуунууд манайдашье бии гээшэ.

Пленумдэ хабаадагшад КПСС-эй райкомой үзэл сурталай таһагые даагша Хамагановаһаа ехэ юумэ хүлеэһэн байна. Юундэб гэхэдэ, Х. Д. Хамаганова үгэ хэлэхэдээ, С. Ж. Ангархаевай элидхэлые бүхы талаһаань нэмээхэ, шэнэ «ами» оруулха ушартай байгаа. Теэд үнэн дээрээ тиимэ юумэн болоогүй.

— Үзэл сурталай талаар секретарь С. Ж. Ангархаев муугаар хүдэлнэ. Саашадаа энэ ажалда ябажа шадахагүй ха, — гэжэ Хорло Дулмаевна һанамжалба. —Районно партийна организациин нэрэ хүндэ доошоо унанхай.

Саашань Хамаганова үгэеэ үргэлжэлүүлхэдээ, үзэл сурталай хүдэлмэриие яагаад, ямар онол аргануудые хэрэглэжэ һайжаруулха тухай хэлэнгүй, харин хэн хаанаһаа, хайшан гэжэ арһан дэгэлнүүдые абааб гэхэ мэтээр хэлэжэ, пленумэй хүдэлмэриие буруу харгы руу залаа гээд сэхэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэмнай ямар нэгэн юрын суглаан бэшэ, харин партиин райкомой пленум ха юм.

Тэрэнэй удаа райгүйсэдкомой партбюрогой секретарь, соёлой таһагые даагша В. А. Галсанова ендэртэ гаража, ёһотойл хоб жэб тоосолдоон боложо, түрүүшынхеэ партиин райкомой пленум дээрэ иимэ үйлэ хэрэг үзэгдэжэ, һанаанда угаа таарамжагүй байба. Эндэ юун гэжэ хэлэлтэйб? КПСС-эй райкомой пленум дээрэ хүтэлбэрилэгшэд-коммунистнуудай партиин райкомой гэшүүнэй нэрэ хүндые мартажа, ямар нэгэ дэлгүүр дээрэхи шабгансанар шэнгеэр шашалдаха гээшэ коммунистын нэрэ зэргэдэ зохиногүй.

Арадай гэгээрэлэй таһагые даагша Л. Ш. Гомбоева үгэ хэлэжэ, бүхы юумэн журамһаа болоно гэбэ. һүүлэй үедэ архидалган ехээр һүжэржэ байна. Хаанашье ябаад хара — һогтуушуул. Машина бүхэнэй жолоошон харгы замдаа архиин үнэртэй гү, али бүришье ама халамгай ябанад .

— Үзэл сурталай ажал манай районду ехэ дутагдалтай. Жэшээлхэдэ, арадай гэгээрэлэй талаар совет бии болгогдоһон аад, тэрэ хүдэлнэгүй,— гэжэ Гомбоева шүүмжэлбэ.

«Туяа» колхозой түрүүлэгшэ В. Л. Арданов, Соёлой сомоной Соведэй түрүүлэгшэ А. Л. Шарастепанов, арадай судья Б. Г. Самаев, «Шэнэ Саяан» газетын редактор К. Д. Тулуев гэгшэд үзэл сурталай хүдэлмэриин һулаар ябуулагдадаг тухай хэлээ.

Пленум дээрэ партиин райкомой нэгэдэхи секретарь В. З. Доржиев үгэ хэлээ.

Партиин райкомой энэ пленум эхинһээ эмхидхэлгүй байгаа гэжэ эхиндээ тэмдэглээ һэм. Энэнь үшөө юун дээрэһээ харагдааб гэхэдэ, тогтоолой проект баталан абалганай үедэ бүри элеэр тодорбо. Юуб гэхэдэ, тогтоолой проект һайн бэлдэгдээгүй байба. Ойлгохогүй юумэн олон. Зарим тэды нэмэлтэ, хубилалтануудые оруулаад, пленум тэрэниие баталха гэлсэбэ. Теэд бултанай гараа үргэжэ, дуугаа үгэһэнэй удаа партийна комиссиин түрүүлэгшэ Д. Б. Шарастепанов бодожо, «Энэ тогтоолой проект бултадаа буруу, энээниие шэнээр абаха» гэбэ. «Нэншалдаанай дүүрэшэһэн хойно нюдаргаяа харуулба» гэлсэгшэ бэлэй. Энээгээр Даша Базарович юу харуулхаа һанаа гээшэб?

Өөрөө Шарастепанов бүхы наһаараа партийна, совет эмхинүүдтэ хүдэлһэн хадаа эдэ мэтэ документнүүдэй ямар аргаар зохёогдодог, бүтээгдэдэгыень яһала мэдэнэ. Пленумдэ бэлэдхэлэй үедэ юундэ тэрэ «амандаа уһа балгаад» һууба гээшэб? Али «эдэ юу хэдэг юм ааб, би хүлеэд гээд һуухам» гэһэншүү бодолдо эзэлэгдэн, үнэхөөрөө хүлеэгээд «һүүлшын сохилто» хэбэ гээшэ гү?

Мүнөө үе сагнай хадаа сэхээр, нюултагүйгөөр олондо һанаһанаа хэлэдэг үе гээшэ ааб даа. Теэд тэрэмнай социалис уг унгитай, ажал хүдэлмэри һайн тээшэнь залаһан, нүхэр ёһоной байха ушартай гээд һанагдана. Тогтоолой проект баталха үедэ зарим нэгэн «хэн энэ проект бэшээб, юундэ аппарадай, тэндэ хүдэлдэг дүршэлтэй нүхэд хараагүйб» гэхэ мэтээр дурагүйдөө.

Пленумэй документнүүдые бэлдэхэ хэрэг — партиин райкомой аппарадай, бюрогой гэшүүдэй хамтын ажал мүн. Теэд тэрээндэ дүй дүршэлтэй нүхэд Д. Б. Шарастепанов, С. С. Галсанов, К. Д. Тулуев болон бусад хабаадуулагдаагүй байба.

Минии һанахада, саашадаа хайша хэрэгээр иимэ харюусалгагүйгөөр суглаан болон зүблөөнүүдтэ, илангаяа партиин райкомой пленумдэ бэлдэжэ болохогүй.

Вл. ГАЛСАНОВ.
манай штатнабэшэ корр.

Ажахы эрхилэлгын шэнэ …

ЗАХИРХ… ЗАНШАЛАА ОРХ…

Республикын Нютагай промышленностиин … предприятинууд сооһоо С. М. Кировэй нэрэмж… нүүдэй завод эгээл түрүүлэн арендэ подряд… баримтаһаа уламжалан нютагай промышленности… тинуудай ажахы эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдал… жа байһан тухай тус министерствын түсэблэл… ска таһагай начальник М. П. БОГАТОВАТАЙ … пондент Г. ДАШЕЕВА хөөрэлдэбэ.

Корр.: Мария Павловна, экономическа албанай, экономистнуудай үүргэ мүнөө үедэ сэгнэшэгүй ехэ гээшэ. Энээн тушаа һанамжаяа хэлыт...

Харюу: Нэгэ иимэ баримта абаад үзэе. Предприятинуудай хүгжэлтын, түсэблэлгын талаар удаан болзорой программа зохёохо эрилтэ табигдадаг юм. Теэд мүнөө ажалша коллективүүднай бэеэ даанхай болоходоо, дээрэһээ бууһан түсэб абажа үгэнэгүй. Түүхэй эдээр хангагдахагүйдөө тиигэнэ ха юм. Иигээд ерэхэдээ, удаан болзорой программа хараалхань экономистнуудта тон бэрхэтэй болоо.

Хоёрдохёор гэбэл, мүнөө үедэ баталан абтаһан Хуулинууд ажабайдалда бодотоор хэрэглэгдэнэгүй. Гүйсэд бодомжологдоогүй зүйлнүүд эдэ Хуулинуудта бии. Жэшээлбэл, гүрэнэй предприяти тухай Хуули бэеэ даанги байдал предприятида олгоһон янзатай. Теэд налог тохогдоно, гүрэнэй захил хэгдэнэ гэхэ мэтые абаад үзэбэл, бэеэ даанги гэхэнь үшөөл эртэ байна. Гадна түүхэй эд ходол дуталдажа байха.

Экономистнуудта эрилтэ шангадаа гэнэбди. Үнэн дээрээ тиимэл даа. Жэшээлбэл, ажахын тоосооной хоёрдохи модельдэ ажалша коллективүүдые оруулха тухай хөөрэлдөөн болоно. Теэд манда хэн туһалнаб? Госплан, Финансын министерство, Госкомтруд, үнэ сэнгүүдэй талаар таһаг, партиин обком, Министрнүүдэй Совет гээд лэ булта эрилтэ табихыень табяад, үнэн бодото практическа туһаламжа үзүүлжэ биранагүй ха юм. Теэдшье республика, город соомнай экономистнуудай һуралсал эмхидхэгдэнэгүй. Гол түлэб һалбариин талаар болодог иимэ семинарнуудта ондоо область, город ошонобди.

Корр.: Шэнэ эрхэ байдалда үйлэдбэритэй харилсаантнай урданайхиһаа дүтэ болоо гү! Түрүү гурим нэбтэрүүлгэдэ танай албанай үүргэ ямар гээшэб!

Харюу: Предприятинуудай өөһэдынь экономическа албануудай үүргэ нэн түрүүн дурдалтай. Кировэй нэрэмжэтэ түмэр зүйлнүүдэй заводые ямар ушарһаа эгээл түрүүлэн арендэдэ оруулхые шиидэбибди гэхэдэ, хүтэлбэрилэгшэдынь илангаяа оролдосотой, үүсхэлшэ зон. Заводой директор О. И. Ушаков, ахамад экономист В. С. Андреева гэгшэд үйлэдбэриин эмхидхэл нарижуулан һайжаруулхын, финансова байдал бэхижүүлхын түлө хэмжээнүүдые абажа, жэлһээ жэлдэ гарзатадаг предприятиие олзо доход абадаг болгоһон байна. Ажахын тоосооной ажал ябуулгаяа экономическа талаһаань гүнзэгыгөөр шэнжэлһэнэй удаа арендэнэ подрядта орохоор бэлэдхэлээ эдэнэр эхилээ. Эндэмнай хамааралсалгүй аргагүй байгаа. Олон тоололгонуудыень шэнээр хэжэ үгэхэ баатай болообди.

Салин хүлһэнэй фонд шэнжэлжэ үзэхэ, үйлэдбэри доторойн ажахын тоосоо гүнзэгырүүлхэ, удаан болзорой, мүнөөнэй түсэб зохёон табиха гэхэһээ эхилээд олон уялгануудые манай таһаг дүүргэдэг юм. Тоосоонууд үсөөрөөгүй, харин гурба дахин олошороо. Юрэнхыдөө, ажалша коллективүүд министерствэнүүдые «тэжээнэбди» гэдэг. Хэрбээ министерствын таһатуудай зүгһөө үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ ямаршье нүлөө үзүүлэгдэдэггүй һаа, иигэжэ хэлэхэ дүүрэн эрхэ бии гээд лабламаар. һүүлэй үедэ предприятинуудһаа министерствымнай бюджедтэ эльгээгдэдэг нормативна мүнгэ зөөри 30 процентээр хороогдоо.

Подразделенинүүдые хоёрдохи модельдэ оруулха хэрэгтэ министерствын таһаг бүхэн эдэбхитэй хабаадаха зэргэтэй. Хэлсээ, тоололго гэхэ мэтэ гол документнүүдэй, экономическа һуралсалай түлөө манай харюусалгатай һаа, үйлэдбэриин таһагайхид продукциин шэнэ модель, түхэл янза, шанар һайжаруулгада, бухгалтериин хүдэлмэрилэгшэд бүридхэлэй шэнэ аргануудые нэбтэрүүлгэдэ, капитальна барилгын таһагайхид үйлэдбэри үргэдхэлгэдэ, ахамад инженер-техническэ һэльбэн зэбсэгжүүлгэдэ анхарха болоно.

Корр: Ажахын тоосооной хоёрдохи моделиин булюу һайн талань юун бэ!

Харюу: Хэрбээ нэгэдэхи моделиин ёһоор салин хүлһэнэй фондын эсэсэй дүнгүүдһээ дулдыдадаггүй һаань, хоёрдохи модельдэ ороһон предприятинууд дээрэһээ дотацида найдаха аргагүй, ажахын тоосооной олзо доход олоол һаа, салин хүлһэеэ абадаг юм. Нэгэдэхи моделеэр хүдэлхэдэ һанаа амар, аятай. Ямарханаршье хүдэлөө һаа, салин хүлһэн лаб лэ абтаад байха. Гэбэшье хоёрдохи модель шадамараар хэрэглээ һаа, үйлэдбэреэ ёһотоор хүгжөөхэ, эзэн ёһоной мэдэрэлтэй боложо, олоһон олзо мүнгэнэйнгөө ехэ хубиие өөрын дураар хэрэглэхэ аргатай болоно.

Корр.: Предприятиие толгойлогшо бэшэ, харин бэлиг шадабаритай экономист коллективээ гээгдэлһээ гаргаа — иимэ баримта ушардаг гү!

Харюу: Юундэ байхагүйб? Юрэ энээн тухай хэлэгдэдэггүй, хүтэлбэрилэгшын габьяа дурдагдадаг юм. Би өөрөө гушан жэлэй туршада экономическа албанда хүдэлнэб. Үнгэрһэн үедэ ажахын хэды олон реформо болооб? Үнэ сэнгүүдэй талаар, шэнээр түсэб зохёон табилга, нормативно-сэбэр продукцида оролго гэхэһээ эхилээд... Өөһэдынгөө олоһон мүнгөөр өөһэдыгөө хангаха гурим, ажахын тоосооной хоёрдохи модель мүнөө нэмэбэ. Эдэ олон ажахы эрхилэлгын арганууд сооһоо арендэнэ гурим эгээл ашаг үрэтэй, эзэн ёһоор ажалаа ябуулхада эгээл тааруу гэжэ һананаб. Хэрбээ предприяти түүхэй эдээр гүйсэд хангагдаад, бүхы эрхэнүүдээ эдлээ һаа, энээнһээ булюу гурим үгы. Түсэбэй ёһоор ургалтын хубиие, мүн түсэбһөө гадуур продукцияа өөрынгөө дураар худалдахадань хамаагүй.

Корр. Республикын ажахын тоосоон тухай үргэн хөөрэлдөөн болоно. Танай һанамжа!

Харюу: Энэмнай мүнөө дээрээ юрын уряа мэтэ, экономическа бодото үндэһэгүй гэжэ һананаб. Жэшээлбэл, манай министерствын предприятинуудай олонхинь хуушарһан байратай, уни галабай оньһон түхеэрэлгэнүүдтэй. Жэл бүри 1 миллион түхэригһөө үлүү дотаци гүрэнһөө абанабди. Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикаһаа, оёдолой «Туяана» нэгэдэлһээ бэшэниинь һая болотор ходол гарзатай үйлэдбэринүүдэй тоодо ородог байгаа.

Гэбэшье һүүлэй үедэ гарзатай продукци үйлэдбэрилгэ доошолоо гээд тэмдэглэмээр. Сүхын арһанай завод нёдондо түсэбэй ёһоор 300 мянган түхэригэй гарзатай байха һаа, энэнь 30 мянган болотор доошолоо. Министерство дотор абаад харабал, гарзатай продукци гаргалга 350,6 мянган түхэригөөр хороо.

Республикын ажахын тоосоон гү, арендэнэ гү, бусадшье шэнэ гурим гү — һайн талымнай ямаршье хубилалтанууд үйлэдбэри доторой ажахын тоосооноһоо эхитэй байха ёһотой гээд лаб баталмаар. Эгээл шухаг энэ зүйлдэ олон тээ анхарал һулаар хандуулагдана. Комплексно түсэбүүдшье зарим газарта абтаагүй байһаэр.

Корр: Арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараан министерствын предприятинуудай продукциин диилэнхи хубинь болоно...

Харюу: Үнгэрһэн дүрбэн жэлэй туршада түсэбһөө гадуур 4436 мянган түхэригэй эд бараан гаргагдаа гэхэ гү, али энэмнай 1985 онойхидо орходоо 22 процентээр ехэ болоно. Гэбэшье ажалша зарим коллективүүд энэ талаар ерэа боломжонуудаа гүйсэд хэрэглээгүй зандаа. Кировэй нэрэмжэтэ, гарай дурасхаалта бэлэгүүдэй, Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын коллективүүдые энэ тоодо нэрлэмээр.

Тон хэрэгтэй зарим эд зүйлнүүдэй багаар гаргагдадаг байһаниинь голхормоор. Эрэшүүлэй үмдэ, хүбэнтэй хүүртигүүд, һурагшадай формо гэхэһээ эхилээд хубсаһанай үлгүүр, посылка эльгээдэг хайрсагууд гэхэ мэтэ урданайхиһаа багаар худалдаа наймаанда эльгээгдэнэ. Элдэб шалтагаан эндэ бии, тайлбарилжа болоомоор, гэбэшье иимэ байдал заһаха хэрэгтэй.

Корр.: Хуушанай үйлэдбэринүүдые һэльбэн шэнэдхэхэ тушаа һанамжаяа хэлыт...

Харюу: Арендэдэ орохо арга замда олон асуудалнуудые шиидхэхэдэ аятай тааруу гэжэ хэлээ һэмди. Тэрэ тоодо …

АГА, ОНОН нютагуудаар

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ ТОДОРБО

Партиин Могойтын райкомой, бюро, райгүйсэдком, агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой президиум, ВЛКСМ-эй райкомой бюро хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй хоорондо дэлгэрүүлэгдэһэн социалис мүрысөөнэй 1989 оной дүнгүүдые согсолжо, онсо шалгарагшадые элирүүлбэ.

Хара-Шэбэрэй Кировэй нэрэмжэтэ агрофирмын ахалагша хонишон Рабдан Цыбенов хонишодой дундаһаа шалгаржа, райондоо урдалба. Тэрэ гэр бүлөөрөө эхэ хонидые харууһалжа, 100 эхэ хонин бүриһөө 151 хурьга абажа түлжүүлһэн, сэбэр утаһанай гарасаар хонин бүриһөө 2,3 килограмм ноохо хайшалһан, хурьган бүхэнөө 32,7 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаапан байна. Тиигэжэ тус бригада бүхыдөө 76349 түхэригэй продукци үйлэдбэрилээ. Ахалагша хонишон Рабдан Цыбеновтэ Социалис Ажалай Герой Бальжинима Доржиевагай нэрэмжэтэ шан олгогдобо.

Түлгэнүүдые харууһалдаг хонишодой дундаһаа Ушарбайн «Коммунизм» агрофирмын хонишон Батомунхэ Бадмаев илаба. Тэрэ гэр бүлөөрөө даажа абаһан һүрэг хонидоо бүтэн бүринөөр харууһалхын хажуугаар, сэбэр утаһанай гарасаар туд бүридэнь 2,8 килограмм ноохо хайшалба. Социалис Ажалай Герой Дамша Юндуновай нэрэмжэтэ шан Ушарбайн түрүү хонишондо барюулагдаа.

Энэл ажахын һүрэг хуса харууһалдаг Дашанима Тугдумовай гэр бүлын бригада мүн лэ районой хонишодой социалис мүрысөөндэ эрхимлээ. Сагаан-Шулуутайн «Дружба» агрофирмын һаалишан Лилия Гайнетдинова үнеэн бүриһөө 3297 килограмм һү һаажа, район соогоо эрхимлэбэ. Ажалша бүхэриг энэ һаалишанда «Алтан хүнэг» гэжэ нэрэтэй дамжуулгын шан барюулагдаба.

Могойтын совхозой үхэршэн Цыренжаб Эрдынеев малшад сооһоо эрхимлэбэ. «Улаан-Одон» агрофирмын тугалшан Мазира Кагарманова, Догойн «Россия» агрофирмын автомашинын жолоошон Гончикжаб Баясхаланов гэгшэд үнгэрэгшэ жэлэй дүнгөөр районой социалис мүрысөөндэ илабад. Ага-Хангилай «Победа» агрофирмын механизатор Ким Цыденжапов түрүү һууриһа гаража, Социалис Ажалай Герой Бальжинима Мажиевай нэрэмжэтэ шанда хүртэбэ.

Манай корр.

Малай үбэлжэлгэ—шанга шалгалта

ГУШААД ЖЭЛДЭ ХОНИШОНООР

«Дружба» колхоздо эхэ хонидой долоон отара бии юм. Эндэ бүхыдөө 3700 эхэ хонин тоологдоно. һүүлэй жэлнүүдтэ колхоз хонин һүрэгөө хорoожо байнхай. Энэ жэлэй үбэлжэлгэдэ нёдондоһойхиһоо мянгаад шахуу хонин үсөөн ороо.

— Энээнэй гол шалтагаан гэхэдэ, бэлшээри хүртэнэгүй. Олон хонин зунай үедэ ойдо бэлшээгдэнэ. Тиихэдээ хэды ехэ ноohoёо гээнэ гэжэ һананат? Тиигээдшье хонин гээшэмнай тала дайдын амитан ха юм. Ой соо төөришэдэг. Хоёрдохинь гэхэдэ, манда хонишодоор хүдэлхэ хүнүүдые олохонь тон хүшэр болонхой. Гэр бүлөөрөө ажалладаг хонишод үсөөн,— гээд хонишодой бригадир Вера Раднаевна Цыренова хэлэбэ.

Сагайнгаа бага байһанһаа боложо, эндэхи дүтын отара ошожо хараа һэмди. Хонишоной гэр хуушан, досоонь ороходо, эндэ саг зуурын зон ажаһуудаг ха гээд ойлгохоор.

Тиигээдшье эндэхи хонишодой гэр бүлөөрөө хүдэлдэг бэшэ хаданьондоошье байхагүйнь эли. Халаан соогоо хүдэлөөд лэ гэртээ ябашадаг зантай юм. Гэбэшье ахалагша хонишониинь дүй дүршэлтэй, гуша гаран жэлдэ хонишоноор ажаллажа байһан хүн байба.

— Би хүбүүнтэйгээ хүдэлдэгби. Хүбүүмни үдэшэ гэртээ ошоо һэн. Хониднайшье түрэжэ, дүүрэжэ байна даа. Хурьгад энэ жэлдэ һайнууд. Энэ хаһадаа хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар бэлдэһэмнай харагдаба гээшэ ха. Хурьгадай байра соохи муу агаар татажа гаргаха, сэбэр, бүлеэн агаар оруулха түхеэрэлгэ табигданхай. Хурьгадые дулаалха тусхай лаампанууд тодхогдонхой. Энээндэ ехэ дуратай, гэрэл доронь ороод хэбтэдэг,— гээд ахалагша хонишон Алексей Петрович Сафронов хэлэбэ.

Малайнь хорёо, хашаа соонь гуримтай. Бүхы тэжээлээ, илангаяа үбһөө тусхай хобтонууд соо хэжэ үгэдэг байба. Хонидойнь хорёо соо үбһэнэй хог үгы, сэбэр. Эдэ бүгэдэ хонишодой нарин нягта, харюусалга ехэтэй байһыень гэршэлнэ.

— Үнинэй хониндо хүдэлнэ гүт?

— Оо, үнинэй даа. Түрүүшээр адуушан ябаа һэм. 1955 ондо хониндо ороһоор мүнөө болотороо ябанаб. Пенсимнишье дүтэлөө. Хүлһөө буухаяа ябаа бэшэ хадаа энэ хүбүүндээ туһалхаб. Тэрэ намтаяа хүдэлһөөр хэдэн жэл боложо, яһала дүршөө. Муу юумэниинь гэхэдэ, бэлшээри муутайбди. Гэбэшье даабарияа жэл бүри үлүүлэгшэбди. Хонишон байхань хүндэ даа. Юрэдөөл, үдэр бүри шангалжа хүдэлхэ хэрэгтэй,— гээд тэрэ нэмэбэ.

Иимэл хүнүүдэй нэгэн А. П. Сафронов болоно. Тэрэнэй урагшатай ажал гүрэн түрын зүгһөө үндэрөөр сэгнэгдэжэ, тэрэ «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор, олон медальнуудаар шагнагданхай. Тэрээнтэй хөөрэлдэхэдэм, колхоздо хонишодоор хүдэлхэ хүнэй үгы болоһон ушар һанааень ехэл зобоожо байгаа һэн. Залуушуулые энэ ажалда оруулхын тула тэрэнэй һанамжаар һайн гэр байра бариха, Мухар-Шэбэрэй олонхи ажахынуудай жэшээгээр газова пеэшэнүүдые худалдажа абаха, бани бариха хэрэгтэй. Энээндэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд анхарал үшөөл һулаар хандуулна. Хонишодой байдал хубилнагүй. Худалдаа наймаан ехэ муу. Малшадай захил дүүргэгдэнэгүй. Ажалай хубсаһан һүүлэй үедэ үгы шахуу болошоо.

Мүнөө үедэ зоной ажабайдалда телевизор ехэ һуури эзэлдэг болонхой. Теэд Сухой Ручей һууринай зон жэл тухай саг соо телевизор харанагүй. Ретранслятор һэлгэһэн аад, мүнөөшье болотор тэрээниие ашаглалгада үгэнэгүй. Хонишодой зуһалангуудта зайн гал үгы. Иимэ байдалда мүнөөнэй залуушуул хүдэлхэ дуратай байха аал» гэһэн асуудалаар тэрэ хөөрөөгөө дүүргээ һэн.

Алексей Потровичой хүбүүгээ өөрынгөө ажалда һургажа байһаниинь һайшаалтай. Тэрэ хани нүхэртэеэ 7 үхибүүдые хүмүүжүүлжэ, хүл дээрэнь гарганхай. Тэдэнь бултадаа айл болонхой. Бага хүбүүниинь колхозой ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь.

— Танай амаралтада гарахада, хүбүүнтнай хониндо хүдэлхэ гээшэ гү?—гээд асуубаб.

— Хүдэлхэ даа. Заатагүй хүдэлхэ. Багаһаа хойшо намтаяа ябаа. Энэ ажал шуһандань оронхой,— гээд ахалагша хонишон найдуулаа һэн.

М. САНДАНОВ,
манай корр.

Зураг дээрэ: ахалагша хонишон А. П. Сафронов.
Авторай фото.
Бэшүүрэй район

Совет орон дотор

АШХАБАД. Ашхабадска районой «Социализм» колхозой таряашадай элһэн гүбөө дээрэ һуулгаһан саад сэсэглэжэ эхилээ. Байгша табан жэлэй эсэс тээшэ иимэ плантацинуудые 30 мянган гектар хүрэтэр үргэдхэхөөр хараалагдана. Каракумай каналые зубшуулан, мүн Каспиин далай шадархи ган гасуурта ородог талада саад байгуулагдаха юм.

НОВГОРОД. Үйлэдбэриин «Новгородлеспром» нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд хүүгэдэй больницын врачнуудта ба областиин хүүгэдэй медицинскэ эмхи зургаануудта нэгэ дахин хэрэглэгдэдэг 500 мянга гаран шприцнүүдые һаяхан барюулаа. Модо бэлэдхэдэг предприятинуудай продукци худалдажа абаһан валюдаар иимэ шприцнүүд ФРГ-һээ худалдажа абтаһан юм.

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Предприятиин проходнойһоо гарангүйгөөр, мебелиин «Казбек» нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд врачнуудта бэеэ үзүүлхэ аргатай болохонь. Эндэ һаяхан поликлиникэ нээгдээ юм. Мүнөө жэлдэ автономито республикын предприятинууд болон нэгэдэлнүүдтэ элүүр энхын пунктнуудай, медико-санитарна албануудай, санаторинуудай тоо хоёр дахин олошорхо ёһотой.

ЛЕНИНГРАД. Областиин совхозуудай директорнууд инженернэ экологиин үндэһэ һуури гэһэн предмедээр шалгалта бариба. Хүтэлбэриин онол аргануудай талаар промышленностиин болон городой ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ Ленинградай институтда тэдэнэр һураад, дипломой проектнүүдые хамгаалһан байгаа. Промышленна болон хүдөө ажахын предприятинуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэд байгаали хамгаалха талаар бүгэдэ ниитын һуралсалда заатагүй хабаадуулагдадаг болонхой.

ТЕРМЕЗ. Узбекистанай Сурхандарьинска областиин ажахынууд ороохон болгогдохо кукуруза тарижа эхилээ. Мүнөө жэлдэ хлопогой тарялангай горитойгоор хаһагдаха болоһон дээрэһээ кукуруза 14 мянга шахуу гектарта таригдаха юм.

ФРУНЗЕ. В. И. Ленинэй зохёолнуудай 55 ботиһоо бүридэһэн бүрин согсолбориин 19-дэхи ботиие республикын «Кыргызстан» хэблэл киргиз хэлэн дээрэ барлан гаргаба. Киргизэй Компартиин ЦК-гай дэргэдэхи Партиин түүхын институт эдэ номуудые хэблүүлжэ байнхай.

ДНЕПРОПЕТРОВСК. Тепловоз заһабарилгын заводто парткомой үүсхэлээр политклуб эмхидхэгдэһэн юм. Долоон хоног бүхэндэ университедэй политологууд эрдэмтэдтэй уулзалганууд үнгэргэгдэдэг юм. Партида шэнэ гуримаар абадаг болонхой: кандидатурануудые ажалша коллективүүдтэ зүбшэн хэлсэдэг, партийна хүнүүдэй һанамжануудые харaада абадаг юм.

ТАШКЕНТ. Барилгын материалнуудай эндэхи комбинадай коллектив тон хоморой продукци — шэмэглэлгын плиткэ үйлэдбэрилжэ захалаа. Гадаадын ба ороной үндэр бүтээсэтэй хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан цех ашаглалгада оруулагдаа юм. Проектын ёһоор энэ жэлдэ 1 милион 200 мянган дүрбэлжэн метр плиткэ үйлэдбэрилэгдэхэ байна.

УЛААН-ҮДЭ. «Бурятфермаш» заводто тэжээл жэжэдхэдэг шэнэ техникэ олоор бүтээжэ эхилэнхэй. Зайн галай оруулагдаагүй холын бэлшээринүүдтэ, арендаторнуудай бэгахан ажахынуудта тэрэ айхабтар ехэ хэрэгтэй юм. Хэрбээ жэжэдхэнгүй үгтэһэн тэжээлэй гурбанай нэгэ хубиин хобоонуудта үлэдэг һаань, «Фермер» гэжэ нэрлэгдэһэн агрегат иимэ тэжээлые дууһан хэрэглэхэдэ туһалха юм. Предприятиин проектнэ хүсэндөө хүргэгдэхэдэ, эндэ жэлдэ 7 мянга шахуу «Фермер» бүтээгдэдэг болохо.

БРЯНСК. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ үйлэдбэриин «Брянский машиностроительный завод» гэһэн нэгэдэл нэгэ дахин хэрэглэгдэхэ 200 мянган шприц Японһоо худалдажа абаа һэн. Предприятиин ажаллажа олоһон валюдаар иимэ шприцнүүд худалдажа абтаа юм. Хүүгэдэй районно больницада ба заводой медсанчастьда иимэ шприцнүүд үгтөө.

НОВГОРОД. Эндэ нээгдэһэн «Эсэгэ ороноймнай хүшөөнүүд» гэһэн выставкын экспонадууд хотын эмхи зургаануудай сонхонууд болон витринэнүүд дээрэ табигданхай. Выставкые эмхидхэгшэд — Новгородой гүрэнэй түүхын-архитектурна болон … нэгэдэмэл музей … мүн түүхын ба с… нүүдые хамгаалх… бүлгэмэй област… хүдэлмэришэд … позици харуулха … арга түрүүшынх… бэшэ. Энэ удаа … урдын хотын хү… лон айлшадые … заар ороноо … дайшалхы ба алд… тературна, хүгжэ… зейнүүдэй хүдэл… дүршэлтэй танил… «Азот» нэгэдэлэй … дайшалхы алдар … музейн, Наволок… хын этнографич… Новгородско об… циин түүхын му… дууд хүнүүдэй … ехээр татана.

ДЕПУТАТ арадай хүнгүүлэгшэ

…ДАЛЫЕМНАЙ …ЮУЛХАЛ ДАА...

Павлов хөөрэнэ: — Тэрэнэй оролдосотой, эдэбхи үүсхэлтэй байһаниие хараадаа абажа, манай коллектив Хориин посёлково Соведэй арадай депутадта кандидадаар һунгуулиин Базарна 12-дохи округһоо дэмжүүлээ һэн. Һунгагшадай этигэл найдабарида хүртэжэ, арадай депутат болоо.

— Роза Цыбикжаповна бидэнэйнгээ этигэл найдабариие заатагүй харюулха байха. Тэрэнэймнай хэлэһэн үгэ хэжэ ябаһан хэрэг хоёрынь хоорондоо ехэл холбоотой гээд һанагшаб. Тэрэ ямаршье хүдэлмэри хэхэдээ, заабол бэелүүлхэ гэжэ оролдодог. Энэнь зан абариинь һайн шэнжэ болоно, — гэжэ хамта хүдэлдэг нүхэрөө Валентина Бимбаевна Дашицыренова хөөрэлдөөндэ оролсон, хэлэбэ.

— Өөр тухайгаа хэлыт гэнэ гүт? Хэдэн жэлэй туршада хамта хүдэлнэ ха юмди даа. Мүнөө посёлково Соведэй арадай депутат болоод байхадаа, һунгагшадайнгаа захилнуудые яажа дүүргэхэ гээшэбиб гэһэн бодолдо абтаад ябажа байнаб. Урдандаа олониитын хүдэлмэридэ ехэ хабаададаг байһаншье бэшэб,— гэжэ, Роза Намдаковатай хөөрэлдэхэдэм, сэдьхэлдээ һанажа ябаһанаа сэхэ хэлэбэ.

Ябажа байгаа энэ табан жэлэй түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, яһала амжалтатайгаар хүдэлнэ. Һара бүриин даабаринуудые ходол үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай. Мүн мэдэхэ, шадаха юумэеэ нюусагүйгөөр залуушуулда дамжуулан үгэхэ гэжэ оролдодог.

— Һунгалтын урда тээ округойнгоо һунгагшадтай уулзажа, тэдэнтэй хөөрэлдэхэдөө, захилнуудыень мэдэжэ абахадаа, посёлково Соведэй депутадай хэжэ шадахаар юумэнүүдыень заабол бэелүүлхэеэ оролдохоб гээд хэлээ хүм. Олон аад, бага үхибүүдтэй эхэнэрнүүдэй ажалайнь үдэрые богони болгохо, тосхоной үйлсэнүүдые булагайр хара асфальтаар хушуулха гэхэ мэтын зүйлнүүдые түрүүшын ээлжээндэ хэжэ үзэхэ бодолтойб,— гэжэ Роза Цыбикжаповна хэлэнэ.

Хориин посёлково Соведэй депутат, районно газетын хүдэлмэрилэгшэ Роза Цыбикжаповна Намдакова коллективэйнгээ гэшүүдэй этигэл найдабариие харюулан, һунгагшадайнгаа захилнуудые заабол дүүргэхэ хэрэгтэ хамаг хүсэ шадалаа элсүүлэн, үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлхын түлөө тэмсэнэ.

В. БАДМАЕВА,
«Шэнэ Үдэ» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Роза Цыбикжаповна Намдакова.
А. ЦЫДЕНОВЭЙ фото.

Уншагшын репортаж

жэлээр амаршалаад, нютагай аха заха дайнай ба ажалай ветеран Тимофей Сандакович Менжиковтэ үгэ үгтэнэ. Тэрэ сугларһан хүн зондо сагаалганай заншал тухай тодорхойгоор хөөрэбэд, «Буруутнай бушантай, дааганай даланай байг, элүүр энхые, гол жаргалые, ута наһа эдлэжэ һуухые, Буряад оронойгоо заншалые, үе удамаа хүндэлжэ, үргэлжэлүүлжэ, [illegible] сугларһадта хүсэеб, сагаан эдеэнэй дээжэ дүрбэн зүг, найман хизаарта үргэнэ. Удаань посёлогой соведэй түрүүлэгшэ Галина Васильевна Григорьева түрүүшынхиеэ иимэ эхэ һайндэр болоһон байһые тэмдэглээд, саашадаа ушоо һайнаар хэрэг бүри болоһон байхыень хүсөө һэн.

Уданшьегүй буряад хүгжэм зэдэлжэ, ёхорой наадан эхилбэ. [illegible]

Баһа «Ганга» ансамблиин басагад Ази түбиин олон үндэһэ яһатанай: буряад, монгол, түбэд, хитад, япон, вьетнам, солонгос арадуудай хубсаһые [illegible] гүйсэд хэхэдэнь, альга ташалган замхангүй.

Буряад хэлэнэй багша Клара Цыреторовна Цыбикова, түүхын багша Дулма Галсановна Балдарова гэгшэд найр наадануудай программые эхэ һайнаар зохёожо, олон зоной «шэхэнэй шэмэг, нюдэнэй хужар» болгоо. Арбан хоёр жэлэй нэрэнүүдые харуулһан амитад болохо хубсаһан эхин һургуулиин үхибүүд [illegible], бүгэдэ уран үгөөр амаршалжа, олоной магтаалда мүн лэ хүртэбэ.

Һүүлээрнь тайзан дээрэ бүхэ барилдаанай хибэс дэлгэгдэжэ, соёлой байшангаар дүүрэн суг-

ТҮРҮҮШЫНХИЕЭ НАЙРЛАБАБДИ

Хубилган шэнэдхэлгын үедэ хүн зоной ухаан бодолдо, сэдьхэл һанаанда горитой хубилалтанууд болон, арадай ёһо заншалнууд һэргээгдэжэ, бодото дээрээ хэрэглэгдэдэг, тоогдодог болоһо байна. Һая болотор хорилтодо ородог байһан арадаймнай ёһо заншалнуудай шэнэ гуримаар баяжуулагдан, урда урдынхиһаа һонирхолтойгоор сахигдажа эхилһыень Улаан-Үдэ хотын Сокол һуурин (аэропорт) тосхондо үнгэргэгдэһэн Сагаан һарын найр наадан гэршэлнэ.

Үдэрэй 12 сагһаа тэндэхи дунда һургуулиин хорёоһоо эмээл моритой Гэсэрэй баатарнууд — хэдэн хүбүүд, тэдэнэй урда «Капрал» гэжэ сагаан мори хүтэлһэн Гэсэр өөрөө соёлой ордоной урдахи талмай дээрэ хүрэжэ ерэбэ.

Эндэ олоороо сугларһан һууринай ажалшад, урданай үльгэр домогой баатар Гэсэрэй нүхэдөөрөө буужа, Буряад зондоо Сагаан һарын амар мэндые асарһыень абаһаар мэдэжэ, ехээр хүхилдэнэд. Гэсэр баатар соггой хонгёо хоолойгоор оршон тойроние суурятуулан мориной соло дуулаба:

Холын холо газарһаа
Хурдаар гүйжэ ерэһэн,
Хори гушан морид сооһоо
Ходорон гаража ерэһэн,
Түрэ ехэ найраймнай
Түрүү болоһо тодорһон,
Хурим ехэ найраймнай
Хүлэг болоһо шалгарһан,
Морин эрдэни хүлэгөө
Магтан баралан дуудажа,

Мүнөө сагай баяраар
Мүнхэ солыень дуудая!

Уданшьегүй талмай дээрэ түүдэг носоогдожо, баатарай хүбүүд хатарша хүлэгүүдээ [illegible] татаһаар, гурба дахин түүдэгэй хорооло. Энэ үедэ «зонд» гэжэ шаарта уягдаһан хиин мориной агаарта дэгдэхэдэнь, олоороо сугларһан айлшад нэрьемэ альга ташалгаар үдэшэбэ. Буряад хубсаһатай һургуулиин багшанар Сэсэг Цыбикова, Дарима Батуева хүн зоноо түмэр сагаан Мориной [illegible]

жэ, тэндэ сугларһан хүн зон гэр гараа барисалдан соёлойнгоо байшанда ороно. Тэндэнь үүдэ ороод [illegible] хадагаар сагаан эдеэ барижа Ивалгын районой Зүүн зүгэй арадуудай хатарай «Ганга» гэжэ ансамблиин басагад айлшадые угтажа байна.

Тайзан дээрэ удаа дараалан һургуулиин багшанар, һурагшад буряад һайхан дуунуудаа, хатарнуудаа сугларагшадта бэлэглэжэ, тэдэнэй зүгһөө һайшаал, магтаалда хүртэнэ. Мүн

ларһан зондо һууриши хүртөөгүй.

Хүдэр шамбай бүхэшүүлэй, гараа гараа хүсөөр харалдана, хүлэйнгөө хүсөөр хүшэлдэжэ, шуран түргэнөө, бүхэ шадалаа туршалдахадань хүн зон ехэтэ һонирхобо. Юуб гэхэдэ, Сагаан һарын эрхим бүхэдэ томо зээр хонин бэлэглэгдэхэ байгаа.

Украин яһанай Улаан-Үдэ хотын авиапредприятиин АН-24 гэжэ самолёдой командир Игорь Щербак гэгшэдэ буряад бүхэ барилдаан һайшаагдажа, өөрөө хүсэ шадалаа туршажа, [illegible] дүхэригтэ бээр өөрһөө залуу хүбүүдые диилэбэшье, толгойгоо [illegible] барилдаанай дүхэригһөө гараха баатай болобо. Тиибэшье «Урмашуулгын шанда хүртэбэ. Улаан [illegible] Сагаан һарын баатар гэһэн тэмдэгтэй [illegible] Бальжанова барилдаанда [illegible]

Игэжэ ород зоной олоороо ажаһуудаг Улаан-Үдэ шадарай Сокол һууринда буряад арадай сагаалганай найр наадан түрүүшынхиеэ олоной хабадалтайгаар, хүхюу зугаатайгаар үнгэргэгдэбэ.

Валерий ЦЫБИКОВ,
37-дохи һургуулиин багша.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ажалай, дайнай ветеран Т. С. Менжиков Сокол һууринайхидые Сагаан һараар амаршална; Бүхэ барилдаагаар Бадма Улзытуев эрхимлэжэ, Борьёогой эрье хонин бэлэгтэ хүртэбэ.
О. КОРЯКИНАЙ фото.

ХҮХЮУН ЗУГААТАЙ ХЭШЭЭЛ

Нэгэдэхи интернат һургуулиин буряад хэлэнэй кабинет соо 4-дэхи «б» классай хүбүүд, басагад багша-хүмүүжүүлэгшэ Гуродармаева Сэсэгма Бадмаевнатаяа ехэл туха сүлөөгүй. Ушарынь хадаа, мүнөө эдэнэр сагаа һарада зорюулһан класс һаа гадуурхи хүдэлмэриин гэхэ гү, али хүмүүжүүлгын нээмэл хэшээлдэ бэлдэжэ байһан үень һэн. Самбарта томо сагаан саарһан дээрэ 12 жэлэй амитан бүхэнэйнь дүрэнүүдтэй уран гоёор бүтээһэн планшет, мүн үдэр, хоног, гараг үгтэнхэй. Хүхэ-сэнхир хуудаһан дээрэ — «Сагаан морин жэл» ерэжэ ябана. Баһа сууда гараһан хурдан, хатарша, гүйгөөшэ моридой нэрэнүүд бэшээтэй, үхибүүдтэ мэдэгдээгүй шэнэ үгэнүүд үгтөөтэй.

Хэшээлдэ уриһан хонхын жэнгирхэдэ, хойто талаар 20-ёод багшанар, хүмүүжүүлэгшэд һууриия олоһо һууба.

Һайхан сагые угтуулан
Һара наран тохёохонь,
Зоной урма бадаруулан
Золой үүдэн нээгдэхэнь!
Жэгтэй сэлмэг һаруулаар
Жэлнай мүнөө шэнэлхэнь.
Хүдөө тоонто нютагтам
Хүхюун һайндэр нээрхэнь!—

гэһэн шүлэгөөр багша хэшээлээ эхилнэ.

Саашань хөөрөөгөө үргэлжэлүүлхэдээ:

— Манай Буряад арадай эртэ урда сагһаа хойшо тэмдэглэжэ ябаһан һайндэр болохо сагаалганиие арадай һайндэр гээд, хуулита ёһоор тоолодог болоһониинь айхабтар ехэ удха шанартай. Энэ һайндэрэй гүн удхань, гол шэглэлынь арадай эгээл һайн һайхан хараа бодолые, үзэл сурталые өөр соогоо шэнгээжэ абанхай юм. Элдэб жэжэ божо гомдолоо, жүтөөрхэл атаархалаа, үзэн ядалгаяа оггтолон мартажа, сагаалганай үедэ бэе бэетэеэ уулзаха, золгохо, амаршалха, бэлэг сэлэгээ барилсаха, һайхан бодолнуудаараа хубаалдаха, оюун сэдьхэлэйнгээ баялигые бэе бэедээ дамжуулан дэлгээхэ, үнгэрһэн жэлээ сэгнэн хараха, саашанхи ажаябадалаа зүбшэн хэлсэхэ, үг унгияа онгилон тодоруулха ёһо заншалнуудаа тобойлгон харуулжа, буряад зоной зан абариин, хараа бодолой ялас гэмэ «шүрэнүүдые» гаргажа, залуу үетэндөө дамжуулан ойлгуулха гээшэ сагаалганай һайхан хаһада онсо шанар олгодог байгаа гээшэ. Тиимэһээ бидэндээ сагаалган тухай хөөрэжэ үгэхыень манай һайндэртэ айлшаар бууһан үндэр наһатайшуулаа уриябди,— гэхэдэнь, Сагаан үбгэнэй баг умдэһэн Пардиев Дондок Бадмаевич, пенсионер, Ногоон-Дара эхэ — Гуродармаева Эрдэни Гуродармаевна, пенсионер, газаанаа орожо, урданай заншалаар үхибүүдээр мэндээ хэлсэжэ, һуралсал, бэеын элүүр энхээр һонирхоод, һайхан үреэлээ хэлэнэ. Харюуданъ үхибүүд хүхэ-сэнхир хадагуудаа дэлгээжэ, дээрэнь сагаан эдеэнэй дээжээр хүндэлэн ёһолнод.

Урданай ёһо заншал, сагаалган тухай айлшадай һонирхолтойгоор хөөрэхэдэнь, шагнажа һуугшадай ухаан сэдьхэлдэ удаан хадуугдаха аабза гэжэ һанамаар байгаа һэн.

Эндэ нэгэ һонин зүйл харагдаа бэлэй. Үбгэд хүүгэд хоёрой хоорондо дуу шүүлсээн гэхэ гү, али дуу андалдаан болоһо, һуугшадые ехэтэ гайхуулба. «Саһан үбгэн» тухай дуулажа үхибүүдэй дүүргэхэдэ, Дондок Бадмаевич Эрдэни Гуродармаевна хоёр урданай дуунуудые дуулажа үгөө һэн. Сэсэгма Бадмаевна морид тухай хэдэн олон жэшээ дээрэ тогтобо: дэлхэй дээрэ 48—50 янзын моридой үүлтэр байдаг юм. Тэдэниие гурбан хуби болгожо хубаадаг — хазаар морид, ашаанай морид, гүйгөөшэ морид.

— Зай, үхибүүд, манай эндэ байһан моридой зүһэ, нэрэнүүдые нэрлэжэ туршаябди, — гэжэ багша һурагшадта хандана. Тиихэдээ моридой зурагуудые харуулжа, хамтын хөөрэлдөө үнгэргэнэ.

Хара морин, хара хээр, хүрин хээр, хула морин, зээрдэ морин, буурал морин, сабидар морин, шаргал морин, халюун морин, соохор морин, сагаан морин гэхэ мэтэшэлэн нэрлэгдэнэ. Харин үхибүүдһээ байха һууһан багшанаршье һонирхожо, өөр өөртөө бэшэжэ һуугаа һэн. Саашань хөөрөөгөө үргэлжэлүүлхэдээ, нэгэ хэды моридой түүхэ дээрэ тогтоо һэн. Жэшээлхэдэ, зээрдэ морин хадаа буденновско үүлтэрэй юм. Хорёод онуудта морин сэрэгэй суута командир С. М. Будённын үүсхэлээр моридой шэнэ үүлтэр Ростовто бии болгогдоһон юм. Бэшэшье олон моридой түүхэнүүдые баримталан Сэсэгма Бадмаевна үхибүүдээ һонирхуулан хөөрэһэн байна. Хөөрөөнэй һүүлээр мориной соло дуудалга тухай тогтоһон байна. Багша мори магтаһан дуун дээрэ тогтожо, олондо мэдээжэ «Хүрин хээр» гэжэ дууе класстаяа суг дуулажа, айлшадаа болон багшанараа баясуулба.

Саашань бултадаа — үхибүүд, айлшад, багшанар таабари таалсажа, оньһон үгэ хөөрэлдэбэ, үхибүүд бахархан шагай наадаа һааб даа. Мүн лэ ёохор наадан, хатар зугаа үргэнөөр харуулагдаба. Энэ классай Роза Цырендоржиева, Альбина Бадмажапова хоёрой дуулахаа гарахада, чаанза дээрэ эдэ басагадай үүри Арюуна Дашиева наадажа үгэбэ.

Хэшээлэй һүүлээр айлшад столой нахиитар табигдаһан сагаан эдеэнэй дээжэдэ уригдаба.

Иигээд лэ хэшээлшье дүүрэбэ. Багшын эгээл харюусалгатай үе хадаа-нүхэдэйнгөө һанамжануудые шагнаха хүшэр байдаг. Эндэ үгэ абаһан багша, хүмүүжүүлэгшэ бүхэн нээмэл хэшээл үндэр сэгнэлтэдэ хүрэмөөр гэжэ нэгэн дуутай, нэгэ һаналтай булта байгаа.

Д-Н. ХАЛХАРОВ.

ЭГЭ КОНЦЕРТ ТУХАЙ

Шагнагшын һанамжа

…АЙ АССР-эй Композиторнуудай холбооной 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Юрий Ирдынеевэй хүгжэмтэ зохёолнуудһаа бүтээгдэһэн концерт … ба балеэдэй академическэ театрта һаяхан болобо. … зохёогшо, СССР-эй Композиторнуудай холбооной … Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Юрий Ирдынеевич Ир… хадаа республикынгаа Композиторнуудай холбооной … харюусалгата секретарь хүдэлнэ. Энэ үеын … мэдээжэ болоһо, бусад … заншалнуудай бусад … болоһо байхада, республикын Композиторнуудай холбооной … гэшүүд хүгжэмтэ искусствын … арюудхан, нилээдгүй … ябуулна. Тэдэнэй нэгэн композитор Юрий Ирдынеев…

… Ирдынеевэй авторска … хадаа симфоническа … нэгэдэбэ. Буряадай гүрэнэй филармониин оркестр … Монгол Арадай Республикын … опера ба балеэдэй академическэ театрай ахамад дирижёр, МНР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Чойсурэнэй Жамсранжавай хүтэлбэри доро энэ поэмые анха … гүйсэдхэбэ.

… соо хүн зон олон, тэдэнэй дунда үндэр наһатай … хүгшэд ерэнхэй һэн. … шагнагшадаа хүндэлэн … концерт хүтэлэгшэ номерүүдые … бүряадаар соносхоно, үшөө һайн байһан … Симфоническа поэмын … үндэһөө урид хүгжэм … байгаашэ гү, али композитор … зоной урда гаража, … үгэ хэлэхэ байгаа … һанагдаа һэн.

… энэ поэмын удха яһалан … ойлгогдожо, хара… муу-һайнай хоорондо … болоһо байдаг тэмсэлые … хүгжэм шагнабабди … һанагдаа бэлэй. Энэ поэмые … надахадань, манай симфоническа оркестрто олон инструментнүүд дуталдаба, скрипичнэ, хүбшэргэйтэ бүлэг инструментнүүдэй бүлюу байһаниинь эли мэдэрэгдэбэ.

Репетициин үдэрнүүдэй үсөөдэбэшье, оркестрэй артистнууд Улаан-Баатарһаа ерэһэн бэлигтэй дирижёрой хүтэлбэри доро симфоническа поэмые оролдосотойгоор гүйсэдхөө. «Монголой оперо ба балеэдэй академическэ театрай ахамад дирижёр Жамсранжавта поэмэеэ зорюулан бэшээб»,— гэжэ композитор өөрөө хөөрэнэ. Зүгөөр энэ зохёол үшөө дүүрээдүй гэжэ һанахаар байгаа һэн. Хожомынь композитортай хөөрэлдэхэдэмнай, энэ һанамжыемнай тон ехээр зүбшөөгөө һэн. Саашань үргэлжэлүүлэн, хоёр хуби нэмэжэ бэшэхэб гэжэ мэдүүлээ. Хожом бүтэн зохёол болоод байхадань, мэргэжэлтэд гүйсэд сэгнэлтэ үгэнэ ааб даа.

«Буряад ба монгол искусствын хоорондохи харилсаа холбоое саашадань үргэлжэлүүлхэ зорилго табигдана. Иимэ хамтын ажал үшөө саашадаа ябуулхабди. Манай оперо, балеэдэй театрта минии зохёоһон «Бурханай шарай» гэжэ балет һаядаа табигдахаар бэлдэгдэжэ байна. Монгол оронһоо ерэһэн уран зураашад Намхайсүрэн, Гунгаасүх гэгшэд энэ балеэдые бэлдэхэ хэрэгтэ туһалжа байна»,—гэжэ композитор Юрий Ирдынеев хөөрөө һэн.

Симфоническа поэмын удаа бэлигтэй дуушад—Буряадай АССР-эй арадай артист Вячеслав Бальжинимаев, радиокомитедэй арадай оркестрэй дуушан, Буряадай АССР-эй габьяата артистка Хажидма Аюржанаева, оперын дуушан Галина Маланова гэгшэд композиторай элдэб үедэ зохёоһон олон дуунуудые дуулаба.

Юрий Ирдынеев олон дуунайнгаа үгые өөрөө бэшэһэн байна. Тэдэнэй нэгэн «Сэрэгшын марш» гэжэ дорюун аялгатай дууе Буряадай АССР-эй арадай артист Болод Бороевой һүр жабхалантайгаар дуулахада, зал соо һуугшад ехэ хүхижэ, альгаа ташан угтажа абаба. Үшөө нэгэ зохёол—«Гуниглал» (үгэнь Г. Чимитовэй) гэжэ дуунай уянгата аялгаһаа гадна, хүгжэмынь өөрсэ янзын, онсо сохидолтой байһаараа шагнагшадай анхарал татаба.

Лопсон Тапхаевай үгөөр зохёогдоһон «Хани нүхэртөө» гэһэн дуун түрүүшынхиеэ дуулагдаба. Оперын дуушан, Буряадай АССР-эй арадай артистка Ольга Аюрова урин дулааханаар энэ дууе дуулаа. Энэ ехэ зохид, юрын бэшэ аялгатай, романсын түхэлэй дуун болоо гэжэ һанагдана.

СССР-эй арадай артист Дугаржаб Дашиев Матвей Чойбоновой үгөөр бэшэгдэһэн вальс болон дуунуудые дуулажа, хүн зондо һайшаагдаа. Манай республикын бэлигтэй хүгжэмшэдһөө, дуушадһаа гадна, энэ үдэшын концертдэ МНР-эй арадай артист, мэдээжэ дуушан, бас бүдүүн хоолойтой Жаргалсайхан хабаадалсажа, тэрэ үдэшын шэмэг болоо. Пурбо Будаевай үгөөр бэшэгдэһэн «Шамдаа» гэжэ вальсые урин һайханаар хүнэй зүрхэ хүдэлгэмэ мээхэйгээр, хоолойгоо уянгатуулан дуулажа, шагнагшадые ехэ уяруулжа, оло дахин сценэ дээрэ дуудуулан, дуулаһан дуунуудаа дабтан дуулаха баатай болоо.

Манай айлшан, Монголой оперо ба балеэдэй академическэ театрай ахамад дирижёр Ч. Жамсранжав оркестрые ехэ урматайгаар хүтэлбэрилжэ, Буряадай бэлигтэй композитор Юрий Ирдынеевэй хүгжэмтэ авторска концертые баһал шэмэглэжэ шадаа. Хүн зон энээндэнь ехэ баярлажа, шуургандал шангаар шааяһан захагүй уһан далай мэтээр гү, али дээрэһээ бууһан хүүюур мэтээр, үгышье һаа, хүбшын модоной шууяан шэнгеэр, баяр баясхаланаа багтаажа ядан, нэрьемэ халуунаар альга ташан амаршалба.

Д. ДАМДИНОВА,
хүгжэмэй багша.

Соёлшодто— ажахынуудай анхарал

Манай округ, районуудай хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ соёлшодой оруулдаг хубита туйлай ехэ. Эдэнэр бурьялан байгаа ажабайдалаймнай гүн соо тон түрүүн оролсон, арад зоноо гэгээрүүлгын ажал хүдэлмэри эсэшэ сусашагүйгөөр ябуулдаг. Илангаяа хүдөөгэй соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй ябуулдаг ажал хэрэг айхабтар ехэ байдаг. Соёлой хүдэлмэрилэгшэ жэлэй дүрбэн сагай олонхи үдэрнүүдтэ аян замда ябажа, ажалша олониие эли болохоор хангадаг. Соёлой хүдэлмэрилэгшэдэ амаралтын үдэр гэжэ тон хомор дайралдадаг. Тэрэ амаралтын үдэр амаржа байһан ажалшаниие сэнгүүлхэ, зугаалуулха үүргэтэй.

Энэ ехэ ажал хүдэлмэриие үндэр мэдэрэлтэйгээр, харюусалга ехэтэйгээр, жэшээтэ һайнаар бэелүүлжэ ябадаг соёлой хүдэлмэрилэгшэд округто олон. Клубна эмхи зургаануудай, библиотекэнүүдэй үүсхэлээр нютаг-нютагуудта һонирхолтой элдэб хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэжэл байдаг. Жэшээ болгон үнгэрэгшэ жэлэй һүүлшын 3 һара соо Агын райондо үнгэргэгдэһэн хэдэн хэмжээ ябуулгануудые дурдая. Шулуутайда «Эхирнүүдэй һайндэр», һүбэлгэн ухаата, мэргэн бодолто нүхэдэй», «Юун? Хаана? Хэзээ?» гэжэ мүрысөөн үнгэргэгдэжэ, нютагай зоной анхарал татаһан байна. Гүнэйдэ Эхэ-геройнуудые ёһолон хүндэлэлгэ ехэ эмхидхэл һайнтайгаар, олоной хабаадалгатайгаар үнгэргэгдөө. Согто-Хангил, Амидхааша, Хила нютагуудта «25, 35 наһа алхагшадта» гэжэ тусхай үдэшэ эмхидхэгдээ. Мүн лэ Согто-Хангил, Гүнэй, Сахюурта нютагуудта хотон айлнуудай хоорондо мүрысөөн үнгэргэгдэжэ, олониие хабаадуулаа.

Округой, районуудай бүхы колхоз, совхоз, агрофирмэнүүдтэ ажалай коллективүүдэй, үйлэдбэриин цехүүдэй тоосоон үнгэргэгдэдэг заншалтай болонхой. Тэндэ ажалшад концерт-наада харуулдаг, спортын зүйлнүүдээр хоорондоо мүрысэдэг. Эдэ бүгэдэ хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэлгэндэ округоймнай соёлшод тон эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. «Эрдэм бэлиг-эрхим баян» гэһэн сэсэн үгэ буряад арадта бии. Эгээл эрдэм бэлиг нютагайхидайнгаа дунда дэлгэрүүлхэ талаар библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй оруулдаг хубита туйлай ехэ. Ондо ондоо һанал бодолтой, ондо ондоо абари зантай, эрдэм мэдэсынгээ талаар ондо ондоо бэлэдхэлтэй зондо тааруулжа, ном һудар уншахыень дурадхаха гээшэ библиотекарьнүүдэй нэрэ хүндын хэрэг мүн. Манай округой нютагуудай библиотекэнүүдтэ уншагшадтай «түхэрээн столой» хөөрэлдөөн, уран зохёолшодой ажал ябуулга тухай үгэ андалдаан болон уншагдаһан номуудаар пресс-конференци үнгэргэгдэдэг. Амитхаашын хүдөөгэй библиотекые даагша Д. И. Макарченко, Урда-Агын хүдөөгэй библиотекын филиалые даагша О. А. Тукеева гэгшэд шэлэһэн мэргэжэлээрээ хүсэ шадалаа гамнангүй ажалладаг. Тэдэнэр уншагшадтай шэнэ онол арга хэрэглэн ажалаа ябуулхые эрмэлзэдэг. Гэхэтэй хамта дээрэ дурсагдагша нүхэд үхибүүдтэй саг үргэлжэ ажал ябуулжа, тэдэнэй эрилтые дүүрэнээр хангахые оролдодог, Һүдэнтын, Гүнэйн хүдөөгэй библиотекэнүүдэй филиалнуудые даагшад аха нүхэдэйнгөө жэшээгээр ажалаа эдэбхитэйгээр ябуулдаг.

Теэд манай округто, районуудта һая болотор соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй иимэ хүндэ хүшэр, олондо хэрэгтэй ажал хүдэлмэри бодотоор сэгнэгдэдэггүй байһан. Үсөөн бэшэ ушарта зарим охор бодолтой зон, тэрэ тоодо хүтэлбэрилэгшэд, соёлшодые бэеэ хэхэ газараа олоһо ядаад, зоргон соогоо зугаалжа ябадаг нүхэд гэжэ тоолодог байһан юм.

Олониитын зүгһөө соёлшодто иимэ хайхарамжагүйгөөр хандадаг байһанай эсэстэ тэдээндэ ажаллаха болон амарха һайн эрхэ нүхэсэл байгуулагданагүй. Соёлшоной ажал тусгаар сагаар хизаарлагдадаггүй. Тэрэ үдэшэ оройшье, үглөөнэй үүрээршье «яба» гэжэ дээрэһээ хэлэхэдэнь, арсангүй аянда гарадаг. Тэрээндэ гэр бүлэдөө анхарал хандуулха, үри хүүгэдээ хүмүүжүүлхэ саг гэжэ олдодоггүй. Тон шухала зүйл гэхэдэ, соёлой хүдэлмэрилэгшэ һарадаа 90—100 түхэриг хүлһэ салин абадаг. Соёлшон энэ эмхи зургаанда хэды олон жэлэй туршада хүдэлһэн байбашье, үсэгэлдэр лэ ажалда ороһон хүнтэй адли хүлһэ салин абадаг.

Һаяхан Агын районой агропромышленна комплексын совет соёлшодой эдэ бүгэдэ газаашалуулгые мэдэржэ, тэдээндэ хүлһэ салин дээрэнь нэмэлтэ мүнгэ түлэхэ гэһэн шиидхэбэри абаба. Тодорхойлходо, энэ совет колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсажа, соёлшодой болон библиотекарьнүүдэй хүлһэ салинда 30 процент нэмэлтэ мүнгэ түлэхэ гэһэн дурадхал оруулбад. Энэ дурадхал бүгэдын зүгһөө дэмжэгдэбэ. Районой соёлой таһагые даагша И. П. Гергенов энэ хэрэгтэ халуун анхаралтайгаар хабаадалсаа гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй. Округой бусадшье районуудай соёлшодой хүлһэ салин нэмээгдэхээр хараалагдана.

Л. ДОГДОМЭ,
Арадай уран бэлигэй научно-методическа окружной түбэй хүдэлмэрилэгшэ.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС АПН.

«АЛТАН САХАЛИ» ГЭЖЭ ШАНГУУД ОЛГОГДОБО

ЧЕРАЗО. «Модо һуулгаха гээшэ ерээдүйе байгуулха гэһэн удхатай!» гэһэн уряа доро дэлхэй дээрэ эб найрамдалые бэхижүүлгын, оршон тойронхи байгаалиие хамгаалгын хэрэгтэ хубитаяа оруулһанай түлөө «Алтан сахали» гэжэ уласхоорондын шангуудые олголгодо зорюулагдаһан жагсаал Италиин урда хубидахи хадалиг газарта оршодог энэ багахан хотодо болобо. Энэ шан Черазо хотын муниципалитедээр гурбан жэлэй урда тээ тогтоогдоо һэн.

Байгша ондо «Алтан сахали» гэжэ шангуудые СССР-эй президент М. С. Горбачевто, США-гай президент Дж. Бушта олгохые Италиин элитэ ехэ политическэ ба ниитын ажал ябуулагшадһаа, мүн эрдэмтэдһээ бүридүүлэгдэһэн нэрэ хүндэ ехэтэй жюри нэгэн дуугаар шиидхэбэ.

Италиин ехэ ехэ политическэ партинуудай түлөөлэгшэд, Кампани областиин хото, городуудай мэрнүүд болон профсоюзай хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадаһан баяр ёһолол дээрэ жюриин түрүүлэгшэ Альфонсо Алессандрини үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ тэмдэглээ: «СССР-эй болон США-гай хүтэлбэрилэгшэдтэ «Алтан сахали» шангуудые олголго манай бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ уласхоорондын байдалые гуримшуулан һайжаруулгада тэдэнэй асари ехэ үүргэ дүүргэһые мэдэрһэн ябадал болоно.

СССР-тэй ХУДАЛДАА НАЙМААГАА ҮРГЭДХЭХЭ

ВАШИНГТОН. США-гай политическэ ба худалдаа наймаанай бүлэгөөрхид совет-американ худалдаа наймаанай-экономическа харилсаае үргэдхэхын түлөө тэмсэнэ. Жэшээнь, США-гай худалдаа наймаанай министр Роберт Мосбакер американ-совет худалдаа-наймаанай экономическа соведэй (АСТЭС) журналай хуудаһануд дээрэ статья толилуулхадаа, иигэжэ бэшэбэ: «СССР-тэй худалдаа наймаанай ба экономическа харилсаанай хараа түсэбүүд тушаа США-гай худалдаа наймаанай бүлэгүүдэй түлөөлэгшэдэй гаргажа байһан эдэбхи үүсхэл худалдаа наймаанай талаар американ болон совет фирмэнүүдэй улам ургажа байгаа һонирхолые харуулна, манай оронуудай хоорондохи холбоо барисаае тэрэнэй үргэдхэлгын арга боломжонуудые мэдэрнэ. Худалдаа наймаанай харилсаа холбоогоо үргэдхэлгэ хоёр талын холбооые һайжаруулха, манай арадуудай хоорондохи үгээе ойлголсолгые улам үргэдхэхэ байна гэжэ США-гай правительство найдана.

САГААН БАЙШАН СОО ХӨӨРЭЛДӨӨН БОЛОБО

ВАШИНГТОН. США-гай президент Джордж Буш болон гурбан үдэрэй албанай хэрэгээр Вашингтондо ерээд байһан Польшын премьер-министр Тадеуш Мазовецкий гэгшэдэй хоорондо Сагаан байшан соо болоһон хөөрэлдөөнүүдэй түрүүшын үдэр Германиие нэгэдүүлхэ, Европодохи аюулгүй байдалые хангаха тухай асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдаһан байгаа. Европын ба Канадын хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй секретариин туһалагша Реймонд Сайцай хэлэһэнэй ёһоор, США болон Польшо мүнөө Европодо бии байһан хилэнүүдые «саг үргэлжын тэдэнэй һанамжануудые юуншье хубилгажа шадахагүй» гэжэ тоолоно.

Түбэй Европын байдалай хүгжэлтые, Польшодо США-гай үзүүлхэ экономическа туһаламжын асуудалнуудые, хоёр талын харилсаанай бусад асуудалнуудые Мазовецкий ба Буш зүбшэн хэлсэһэн байгаа. Польшын тусхай түлөөлэгшэдэй орон соогуур ябалгые хизаарлалгаяа США болюулна гэжэ американ президент Польшын премьер-министртэ мэдээсэбэ. Гадаадын гүрэнүүдтэ ороной үри шэриин асуудалые шиидхэхэдэнь, Польшодо туһаламжа үзүүлхээр бэлэн байһан тухайдаа Холбоото Штадууд мүн лэ мэдүүлээ.

ОНСО ЯАРАЛТАЙ СЕССИ

ЛЮКСЕМБУРГ. Аюулгүй байдалые хангалгада хабаатай асуудалнуудые шиидхэхэ аргатай Баруун Европодохи ори ганса эмхиин Баруун Европын холбооной ассамблейн онсо яаралтай сесси эндэ нээгдэбэ. Англи, Бельги, Голланди, Испани, Итали, Люксембург, Португали, ФРГ болон Франци тэрэниие зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадана. «Түбэй болон Зүүн Европодо болоһо байһан хубилалтануудһаа үндэһэтэй хараа түсэбүүд Европодо үнэн зүб ёһо гуримые, эб найрамдал ба аюулгүй байдалые тогтоохо ёһотой» гэһэн элидхэл тэрэнэй үзэмжэдэ табигдаба. Энэ түбиин зүүн хубида һүүлэй үедэ болоһо байһан үйлэ хэрэгүүд тэрээн соо шэнжэлэгдэнэ, Европын аюулгүй байдалай ёһо гуримые тогтоохо харгы замууд, Германиин хоёр гүрэниие нэгэдүүлгын эрхэ байдал зүбшэн хэлсэгдэнэ. ФРГ-гэй болон Польшын гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд сессиидэ үгэ хэлэхээр уригдаһан байгаа. Тэрээндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар Баруун Европын холбооной гэшүүн-оронуудай правительствануудта хэдэ хэдэн дурадхалнуудые оруулха зүбшөлнүүдые үгэхэ юм.

ХҮН БА байгаали

ЗҮБШӨӨЛ, ЗААБАРИ АБАЖА БАЙДАГ

Хандагатайн ой модоной ажахы ба Шпалозаводской дунда һургуули 1973 ондо хоорондоо хэлсээ баталжа, «Березка» гэжэ үхибүүдэй лесничество бии болгоһон юм. Энээнһээ уламжалан, үхибүүдые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ, хизаар ороноо шэнжэлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха талаар хүдэлмэри эхилһэн байна. Тиин лесничествын гэшүүдэй хэхэ хүдэлмэри жэлэй дүрбэн сагта хубаарлагдажа, һаналгаряагүй үнгэргэгдэжэ болоо гэжэ. Зүгөөр хабартаа, зундаа гэээл харюусалгатай, халуун хаһа эхилдэг юм.

Һургуулиин лесничествын хүсөөр 25 гектар талмайда модон таригдаа, 10 гектар газарта залуу модод харуулагдаа, 5 гектарай питомник үһалагдаа. 200 килограмм нарһанай борбоосгой, 300 килограмм һархяаг, үхэр малда модоной шэлбэһэ бэлдэгдэжэ эхилээд, ехэ ажал хэгдэжэ байна. Гадна һургуулиин тойрууда, 400-гаад элдэб янзын модод таригдаад, мүн үшөөшье ехэ юумэн хэгдээд байнхай.

Хабар, зундаа шоргоолзоной бутанууд бүридхэлдэ абтадаг, тусхай паспортнууд хэгдэдэг юм. Гадна эм домдо ородог ургамалнуудые суглуулдаг заншалтай болонхой.

Үхибүүд зундаа лагерьта гаража, майхан соо байрладаг, долоо хоноод лэ һэлгэлдэжэ байгаад, лесничествынгээ хабсарга хэдэг.

Хандагатайн ой модоной ажахы (директорынь — Кузьма Андреевич Петров) үхибүүдые эдеэ хоолоор, автомашинаар хангажа байдаг һэн. Һайхан заншалтай болонхой.

Ой модоной ажахы һургуулиин лесничество хоёрой баталһан хэлсээнэй ёһоор, үхибүүд 987 гектар газарта ой модо харуулна. Ой модо түймэрһөө һэргылхэ талаар листовконуудые тараадаг, ой соо утаа хараа һаа, тэрэ дары зонидо дуулгана, туһаламжа үзүүлнэ.

Сентябрь, октябрь һаранууд соо үхибүүд шубуудта гэрхэнүүдые, шубуудай хоолохо талмайхануудые түхеэрһэн байдаг. Ноябрь һарада наһанай борбоосгойнуудые суглуулжа, үрэһыень абажа, питомник соогоо тариһан байна. Декабрь һарада үхибүүд «Ногоон патрулиин» рейдүүдые үнгэргэдэг, хасуурнуудые хамгаалдаг, шубуудые хоолуулдаг, теплицэ соогоо ажалаа хэдэг гээшэ.

«Байгал далайн эрьеэр» гэһэн хэмжээ ябуулгада үхибүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэдэнэр уһа мүрэнүүдэй, ханаабуудай эрье зубшуулан сэбэрлэдэг, ариг сэбэрые сахидаг байха юм. Гадна һургуулида «амиды булан» эмхидхэгдэбэ. Мүнөө дээрээ тэрэ буландань жэрхи, тахяа, цесарка, туулайнууд, гүрөөһэн ажамидарна. Мүн эндэнь загаһан ба ойн амитадые тэжээхэ тусхай түхеэрэлгэнүүд баригдажа, ашаглалгада үгтэхэ тээшээ дүтэлбэ. Тиигэжэ байгаали шэнжэлхэ музей эмхидхэгдэбэ.

Һургуулиин лесничествын гэшүүдэй үхибүүд элдэб янзын туршалгануудые хэжэ, шэнжэлжэ үзэдэг болобо.

«Березка» лесничествын хүтэлбэрилэгшэнь арбадахи классай һурагша Оксана Радченко болоно. Мүн баһа Люда Игумнова, Алексей Трофимов, Наташа Виноградова, Виталий Сердюков гэгшэдэй эдэбхитэй ажалые тэмдэглэмээр. Һургуулиин лесничествын олонхи гэшүүд һргуулияа дүүргээд, ой модоной ажахытай холбоотой мэргэжэлнүүдые шэлэхэ хүсэлэнтэй. Хандагатайн ой модоной ажахыда мүнөө тус һургуули дүүргэһэн 5 мэргэжэлтэн ажаллана. Һургуулиин лесничествын гэшүүн байһан В. Гащенко Улаан-Үдын ой модоной ажахын техникум дүүргээд, мүнөө ой модоной ажахыда технигээр хүдэлнэ. Красноярскын технологическа институдай ой модоной ажахын факультедтэ Оксана Никулина һурана. Лилия Зайцева, Вера Филиппова гэгшэд тус институт дүүргээд, ажаллажа эхилэнхэй. Виктор Смирнов дунда һургуули дүүргээд, 3 жэлэй туршада Хандагатайн ой модоной ажахыда хүдэлһэн юм. Тиин тус ажахын зууршалгаар Красноярск һурахаяа эльгээгдэһэн байна. Баһал тус ажахыһаа стипенди абаад, Юрий Вишняков, Валя Нефедова, Лена Коллегова гэгшэд Улаан-Үдын ой модоной ажахын техникумдэ һуралсажа байнхай.

Шпалозаводской дунда һургуулиин лесничествын түйлаһан амжалта тухай олон тоото шагналнууд гэршэлжэ үгэнэ. Тэдэнэйнь дундаһаа Байгаали хамгаалгын Бүхэроссин бүлгэмэй дурасхаалай Ехэ медаль, ВЛКСМ-эй ЦК-гай вымпел, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамота болон бусад шагналнуудые нэрлэлтэй. 1989 ондо һургуулиин эдэбхитэд, оршон тойронхи байгаалияа хамгаалагшад Москва ошохо путёвкоор шагнагдаа һэн. Һургуулиин һурагшад эхин класснаа эхилжэ, байгаалияа хамгаалжа һурадаг юм. Жэшээнь, сэсэг ургуулжа харууһалдаг, аквариум соо загаһа харууһалдаг, шубуудые хооллуулдаг, элдэб олон конкурснуудые ходо үнгэргэдэг юм. Жэшээнь, «Байгалнай, һалбарыш!», «Шандаган», «Аист», «Булагхан» гэхэ мэтын уряатай конкурснууд эдэнэрэй байгаалидаа дуратай болоһые гэршэлнэ. Байгша оной һуралсалай жэлдэ һургуулиин эхин классай һурагшад үдэр бүриин хэрэглэмжын зүйлнүүдые хэжэ худалдаа һэн. Тэрэ мүнгэнһөө 250 түхэриг Байгалай жасада дамжуулагдаба.

Дунда ба аха классуудай һурагшад байгаали хамгаалха хэмжээ ябуулга таһалгаряагүй үнгэргэжэ байдаг болоо. Энэ хэмжээ ябуулгадаа Улаан-Үдын һургуулинуудай биологиин багшанарые ба багшанарай мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ институдай хүдэлмэрилэгшэдые урижа, туһатай зүбшөөл, заабари абажа байдаг болонхой.

Байгаалиин баялигуудые хамгаалха талаар эмхидхэгдэжэ байдаг эдэ бүхы хүдэлмэрине һургуулиин директор И. В. Рязанов Хандагатайн ой модоной ажахын директор А. А. Петров хоёр ударидана.

Шпалозаводской, Новоильинскын дунда һургуулинуудһаа, Хандагатайн ой модоной ажахыһаа, ойн промышленностиин комбинадһаа, посёлогой больницаһаа, поселково Соведһээ бүридэһэн оршон тойронхи байгаалияа хамгаалха талаар тусхай комплекс эмхидхэгдэбэ. Тус комплекс байгаали хамгаалха талаар бэелүүлэгдэхэ горитой хүдэлмэри хэнэ гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

М. БУЛДАКОВ,
һургуулиин лесничествын талаар методист.

Спорт — Спорт — Спорт

ЭРХИМ ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭДТЭ

Улаан-Үдэ хотын Пионернүүдэй ордон соо самбо барилдаагаар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөн дүүрэбэ. «Самбист» гэжэ сэрэгэй-спортивна клубай эмхидхэһэн энэ мүрысөөндэ долоон командын спортсменүүд хабаадалсаһан байгаа. Эдэнэр хоёр бүлэгтэ хубаараад, командаараа республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө хэдэн үдэрэй туршада барилдаа.

Аха наһатайшуулай дундаһаа хотын Пионернүүдэй ордоной эбтэй эетэй команда шалгаржа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын кубок, грамотануудаар шагнагдаба. Удаадахи хоёр һуурида «Забайкалец», «Дзержинец» клубуудай команданууд гараһан байна.

Дунда наһатайшуул соohoo «Забайкалец» клубай барилдаашадта хүрэжэ барилдаха бүхэшүүл үсөөн байгаа. Хотын пионернүүдэй болон Сэлэн-Дүүмын «Гэсэр» гэжэ клубай самбистнуудай команданууд удаадахи хоёр һуури эзэлһэн байба.

Үхибүүдэй дунда самбо барилдаагаар үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хотын Пионернүүдэй ордоной командын гэшүүд Баир Сакияев, Сергей Кравцов, Саша Усольцев, «Забайкалец», ЛВРЗ-гэй спортын клубуудай гэшүүд Олег Сахиров, Костя Радикальцев гэгшэд эрхим һайнаар барилдажа, өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ түрүү һууринуудые эзэлжэ, үетэнөө, тренернүүд болон түрэлхидөө баясуулба.

Самбо барилдаанда эдиршүүлые олоорнь хабаадуулжа шадаһан бүлэг тренернүүдтэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтооһон тусхай тэмдэгүүд барюулагдаа. Жэшээнь, Суулгын, Сэлэн-Дүүмын, Северобайкальскын, Улаан-Үдын хүүгэдэй спортын клубуудай тренернүүд М. Д. Юсупов, С. Б. Бадмаев, Г. Л. Семенов, А. А. Раков гэгшэдтэ «Хүүгэдэй дунда спортын хүдэлмэри хүгжөөхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө» гэһэн тэмдэгүүд суглаарагшадай альга ташалган доро барюулагдаба.

Г. БЕЛОУСОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Барилдаанай үедэ.

С. СОЛОМИНСКИИН фото.

Хүнгэн атлетикэ

МОНГОЛ ОРОНДО

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Монголой ниислэл хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ манай республикын профсоюзуудай спортын бүлгэмэй хүнгэн атледүүд хабаадаһан байгаа. Елена Скрипка 100 метрэй, Буряадай багшанарай институдай түлөөлэгшэ Андрей Цыдыпов 200 метрэй зайда урилдахадаа, илалта түйлаба. Руслан Пешняев 1500 метрэй зайда хоёрдохи һуури эзэлжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаа.

Манай корр.

Бокс

УЛАСХООРОНДЫН ЕХЭ МҮРЫСӨӨН

БОКС. Уласхоорондын ехэ мүрысөөн һаяхан Шэтэ хотодо дүүрэбэ. Корейн Арадай-Демократическа Республикын, Монголой Арадай Республикын, РСФСР-эй Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй олон хото городуудай суглуулагдамал командануудай 200 шахуу боксернууд хабаадаһан байгаа.

Спортын хэдэн бүлгэмэй болон клубай арба гаран арһан бээлэйн шадабаритад Буряад ороной нэрэ хүндые хамгаалаа һэн. Тиихэдээ Буряадай багшанарай институдай физкультурын факультедэй нэгэдэхи курсын студент, спортын мастер Бата Батуев ринг дээрэ гурбан уулзалгада тулалдахадаа, бултандань илалта түйлажа, хүнгэн шэгнүүртэ чемпион болобо. Энэ илалтадань тренер Борис Дугаржапович Доржиев габьяатай юм.

Зүүн Сибириин технологическа институдай 2-дохи курсын студент, спортын мастерта кандидат Р. Иванов, республиканска хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер спортын мастер И. Назаров гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ бронзо медальнуудаар шагнагдаа.

Ж. БАТОМУНКУЕВ.

Шатар

ҺУРАГША — ХОТЫН ЧЕМПИОН

Улаан-Үдэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэдэг энэ мүрысөөн хэзээ хэзээнэйхиһээ шанга тулалдаатайгаар дүүрэбэ. Мүрысөөндэ хамтадаа 39 шатаршан хабаадалсажа, хэниинь хэн гэшэгүй, һайн бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа. Тэдэнэй дундаһаа Зүүн Сибириин соёлой институдай хоёрдохи курсын студент Владимир Капитоновые нэрлэхэ дуран хүрэнэ. Ургажа ябаа залуу шатаршан дүрбэдэхи наадан хүрэтэр наадаһан лэ шатаршанаа шүүжэ гарадаг байба. Тэрэ һүүлшын хоёр нааданда Игорь Мельников, спортын мастерта кандидат Анатолий Раднаев гэгшэдые диилээ юм. Харин табадахи уулзалгада 32-дохи һургуулиин 11-дэхи классай һурагша Виталий Куригановые диилэжэ ядаа. Зургаадахи, долоодохи нааданда Александр ахатаяа, мүн Михаил Бордоновтой тэнсэһэн байба.

Мүрысөөнэй таблицада түрүү һуури булялдажа эхилһэн Виталий Куриганов Александр Капитонов хоёр баһал илалтануудые түйлажа, Владимир Капитоновые очкогоороо хүсэжэ захалаа ха. Тиин Александр Капитонов һүүлшын хоёр нааданууддта Анатолий Раднаевые, Виктор Шагдыровые, Куригановынь Владимир Талханов Михаил Бордонов хоёрые «бүдэрүүлжэ», хоюуландаа аб адли очконуудтай болоо. Эндэ бүхы уулзалгануудаа хэнэйнь һайнаар наадаһые хаража үзэхэдэ, Виталий Куриганов булюу байжа, Улаан-Үдэ хотын чемпионой нэрэ зэргэдэ түрүүшынхеэ хүртэбэ. Удаадахи хоёр һуурида аха дүүнэр Капитоновууд гараа.

Л. ГАРМАЕВА.

Барилдаан

ЕХЭ ШАНДА ХҮРТЭБЭ

Барилдаанай уласхоорондын федерациин (ФИЛА) туг доро дүрэ булялдалгын барилдаагаар «Гран при» шанда (Ехэ шан) хүртэхын түлөө уласхоорондын мүрысөөн Венгриин ниислэл Будапешт хотодо боложо дүүрэбэ. Дэлхэйн 17 ороной эгээл алдар суутай, гаһар хүсэтэй барилдаашад энэ мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

Венгриин болон Урда Корейн национальна барилдаанай федерацинууд, Венгриин «Ролик», Урда Корейн «Самсон» фирмэнүүд энэ ехэ мүрысөөе эмхидхэжэ үнгэргэхын тула мүнгэ һомолоо.

— Гол түлэб 1989 ондо үнгэргэгдэһэн ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ онсо шалгарһан оронуудай барилдаашад хабаадаһан байгаа,— гэжэ нютагаймнай хүбүүн — үнгэрэгшэ жэлэй дэлхэйн чемпион, СССР-эй спортын габьяата мастер Борис Будаев хөөрэнэ.— Совет ороной суглуулагдамал команда энэ ехэ мүрысөөндэ амжалта түйлажа, зургаан хүбүүд, тэрэ тоодо Гнел Меджлумян, Аслан Хадарцев, Вагиб Казибеков, Арват Сабеев, болон би өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ илажа гараһан байгаабди. Илагшадта Урда Корейн фирмын бүтээжэ гаргаһан видеомагнитофонууд шагнал болгожо барюулагдаа.

Б. Будаев эндэ түрүүлэн ФРГ-гэй бэлигтэй бэрхэ барилдаашан — Европын чемпионадта мүнгэн, дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ бронзо медаляар шагнагдаһан Гё Нойперттой барилдахадаа, 8:0 тоотойгоор шүүгээ. Удаань Болгариин атлет, Европын чемпион Георгий Дончевые диилэбэ. Г. Дончев — хоёрдохи, Г. Нойперт гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Монголой Арадай Республикын нэрэ хүндые оройдоол хоёр спортсмен хамгаалбашье, амжалта түйлаба. Дэлхэйн чемпионадта бронзо медаляар шагнагдаһан Энхбаяр 74 килограммай шэгнүүртэ Махачкалагай барилдаашан Насио Гаджихановтай уулзахадаа, очкогоор диилэжэ, түрүү һуурида гараба. Хосбаяраа эгээл хүнгэн шэгнүүртэ бронзо медальда хүртөө.

Нэгэ хэды саг соо амарһанайнгаа һүүлээр Борис Будаев майн 6-һаа Польшын ниислэл Варшава хотодо үнгэргэгдэхэ Европын чемпионатда хабаадахаяа апрелиин 18-һаа Минск шадархи «Стайки» гэжэ олимпийскэ баазада һорилго хэхэеэ ошохо юм.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

Светофор

ҺЭРИМЖЭТЭЙ ЯБАГТЫ

Түмэр замай харгые хүндэлэн гараха гаталуур дээрэ болодог гэнэ усалнууд олон болоо. Эндэ тохёолдодог усалнуудые шэнжэлжэ үзэхэдэ, 95 процентнь харгын дүрим эбдэһэнһээ болоно гэжэ элирүүлэгдэнэ.

Зүүн-урда зүгэй түмэр замай харгы дээрэ 1990 ондо автобус локомотивтай мүргэлдэжэ, олон пассажирнууд гэмтэһэн байгаа.

Медведчиково—Наушки гэһэн участогта түмэр зам хүндэлэн гараха 22 газар бии. Эдэ газарнуудай дийлэнхи олониинь тэмдэггүй юм. Тиимэһээ «Шлагбаум» гэһэн шалгалта таһалгаряагүй үнгэргэхэ түсэб жэл бүри ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэ эльгээгдэдэг, телефоноор шье дуулгагдажа байдаг гээшэ.

Энэ жэлэй январиин 29-дэ, Оронго тосхоной шадар тус совхозой малшан В. Д. Базаров һогтуугаар «Москвич» машинаараа сэнгэжэ ябаһаар ашаанай поездые хажуу талаһаань мүргэжэрхиһэн юм.

Мүн энэл һарын 17-до Вахмистрово һууринай дэргэдэхи харгын гарасa дээрэ «Урал» түхэлэй «64-64 БУО» номертой автомашина поездын урдуур арай шамай үрлижэ гараа гэһэн мэдээсэл, бүгэдымнай һанаа зобоогоо. Баһал энэ һарын 11-дэ Саянта станци шадар «Камаз» түхэлэй автомашина түмэр зам дээрэ хайшаашье гаража шадахаяа болишоод байгаа бэлэй.

Январиин 4-дэ Хяагтын районой Харсхы станциин дэргэдэ локомотивай урдуур «КРАЗ» түхэлэй ашаанай автомашина гүйлгэжэ гараа һэн. Машинын жолоошон поездын ерэжэ ябахые хараагүй, дохёо үгэхыень дуулгаагүй шэнгеэр гүйлгэжэ гарашоо ха юм. Игэжэ ябаһаар харгын аюулда орохонь холо бэшэ гэжэ ойлгохо хэрэгтэй. Түмэр замай харгые хүндэлэн гараһан газарта болоһон аюулда пассажирнуудшье, машинистнүүдшье дайруулжа магадгүй гээшэ. Харгы замууд дээрэ дайралдадаг эгээл олон аюулнуудта зарим жолоошод светофорой «зогсо» гэһэн дохёо тоохогүй ябадал гаргажа, машинаяа байлгангүй, шлагбаум тойрожо байгаад гарадаг.

Иимэ харюусалгагүй хүнүүдтэ һэримжэтэй ябахыень һануулая.

В. ЗУНДУЕВ,
Гусиноозерско дистанциин поезднуудай аюулгүйе сахиха талаар начальнигай орлогшо.

Уласхоорондын шэнжэлгэ

НЭГЭДЭҺЭН АРАД ХЭЗЭЭДЭШЬЕ ИЛАГДА…

1973 оной сентябриин 11-дэ Чили гүрэндэ болоһон уршагта үйлэ хэрэгүүд бидэнэй һанаа сэдьхэлдэ бүхөөр хадуугдаа юм. Тиихэдэ би 13-тай хүбүүхэн ябааб. Чилиин патриодуудтай һаналаа нэгэдэлгын митингнүүдые, үсэгэлдэр Чилиин студент байһанаа үглөөдэрынь политическэ иммигрант болошоһон хүбүүд, басагадай уряа-лозунгнууд элеэр һанагдана. Гадна «Венсеремос» ансамблиихидай дуунуудшье мартагдашагүй. Һургуулиимнай эгээл ехэ зал соо тодхогдоһон динамигуудһаа «Эль пуэбло унидо хамас сера венсидо!.. Эль пуэбло унидо... Эль пуэбло...» гэһэн үгэнүүд соностогшо бэлэй. Испан хэлэнһээ оршуулхада, «нэгэдэһэн арад хэзээдэшье илагдахагүй!» гэһэн удхатай юм. Эдэ үгэнүүдые бидэ тон бүхөөр лэ хадуужа абаһан гээшэбди.

Чилиин Коммунис партиин генеральна секретарь Луис Корвалание сүлөөлхэ гэһэн эрилтэ доро минии үетэн гараа эгээл түрүүшынхеэ табиһан байха юм. Географиин хэшээлэй үедэ Сахалин хахад аралые харуула гэхэдэ, тээлмэрдэдэг зарим нэгэмнай Чилиие харуула гэхэдэ, Урда Америкын Номгон далайн эрьеэр зурыһан шара шэрээр будагдаһан нарихан зуруудые карта дээрэ алдангүйгөөр заагша бэлэй.

— «Манайхин Пиночедтэй дипломатическа харилсаануудые таһалдуулба, тэндэ хүдэлжэ байһан мэргэжэлтэдээ бусаахань, Чилидэ фашис журам тогтоогдобо»,—гээд бидэ аха нүхэдэйнгөө хойноһоо дабтагша һэмди.

Сугтаа хүдэлжэ байһан нүхэрэйнгөө Сантьяго хотоһоо һаяхан хэһэн дамжуулгые харахадаа, урдань болоһон эдэ бүхы үйлэ хэрэгүүд һанаандамни элеэр ороодхёо бэлэй. Чилиин шэнэ президент Патрисио Эйлвинэй тушаалаа эзэлһэнтэйнь дашарамдуулан үнгэргэгдэһэн баяр ёһололдо, СССР Чили хоёрой хоорондо дипломатическа харилсаануудые бии болгогдоһон ушарта энэ дамжуулга зорюулагдаа һэн.

Пиночедэй байгуулһан журам Чилидэ 16 жэл 6 һарын туршада зонхилбо. Түүхын хэмжээгээр абажа харабал, тиимэшье удаан болзор бэшэ юм аа даа. Гэбэшье энэ хугасаа соо ямар үйлэ хэрэгүүд болоогүйб даа. 1973 оной сентябрь һарын үдэрнүүд тухай бэшэгдэһые, пленко дээрэ буулгагдаһые харахада, бултал һанагданал даа. Танкнуудаар буудаһанай удаа шатажа байһан «Ла Монеда» гэһэн президентын ордон. Олон гэгшын һомондо дайрагдаад, алдалан унаһан президент Альенде. Ехэ гэгшын концлагерь болгогдоһон түбэй стадион, Виктор Харые хүдөөлүүлгэ. Сантьяго хотын үйлсэнүүдтэ хараһан лэ юумээ буудажа ябаһан солдадууд. СССР-эй гүрэнэй тугые намилзуулһан манай элшэн сайдай машина..

Удаань хүнүүдые тамалһан, алаһан, хаалтада хаяһан тухай тоо томшогүй мэдээсэлнүүдтэй танилсанабди. Сэрэгэй казармануудта ба полициин нюуса газарнуудта хюдагдаһан хүнүүдэй дүрэнүүдые харуулһан плакадуудые барижа, манифестацинуудта хабаадагшадай фото-зурагууд. Социально-экономическа … лаар обществын эрид … засаг түрэдэ эсэргүүсэһые … тингнүүд, зэд малтан … дээрэ болоһон буһалгаан… уһатуулха газ, уһа шэдэдэг … дые хэрэглэлгэ тушаа … на орон дотор байгуулаг… эсэргүүсэһэн бүхы хүсэнүү… бүхэ национальна асуудлы… рай урагшагүйдэлгэ, ороной … һунгалтын үедэ зүришэлдөө… ударидагшын илалта, полити… долойнгоо түлөө турмэдэ … лөөлэлгэ тухай материалну…

Президент П. Эйлвинэй … ёһоор, ёhото демократие … Чилиин шэнэ правительств… гол шухала зорилго мүн. … най журамай үлэгдэлые … ментын арга боломжонууд… ороной Конституцида, һунга… хубилалта оруулха, урдань … тинуудай, тэрэ тоодо Комм… ажалябуулгые олондо мэд… үгытэйшүүлэй ажаһуудалай … шэлүүлхэ гэһэн зорилго орон… табина. Шэнэ правительствын… литическэ ябуулга хадаа му… хоорондын харилсаануудһаа … дуулһан ябадалые усадхал… талаар түрүүшын алхамууд … шэ.

Оронние һэргээн хүгжөө… һаад түбэгүүдые дабаха … Хунтые толгойлогшын зохёо… циин ёһоор, генерал Пиночет … жэлэй туршада хуурай газар… командалагшын тушаалые … юм. Тиин ороной президент… сэнүүдэй главнокомандалагш… хаһагдана бшуу. Засагаа … урда тээхэнэ Пиночет сенат… һэлгэһэн байха юм. Тиимэһээ … ментын дээдэ палатада тэрэ… шад олошороо гээшэ.—«… тала баригшадай хэн нэгэнэ… рэһээ нэгэшье үһэнэй уна… генерал занлта хэнэ. Гэбэшье … зорто ороной түүхын замые … хаажархихагүй, хүн зоной … хорижорхигүй, буудажархигү…

...Ороной түб хотын стади… хогдоһон гэрэлтэжэ байдаг … бан зургаан жэлэй саада … лийцүүдэй нэрэнүүд хойно … рилдуулан бэшэгдэжэл бай… ларһан хүн зои хэдэн … раагаа. Дэлхэйн олон орон… хүндэтэ айлшадые һуулгаһан … дионой трибунануудта абла… лиин президент микрофонд… Орон доторнай тохёолдоһон … үедэ хүн зоние тамалха кон… гогдоһон энэ газар дээрэһ… муухай юумэн хэзээдэшье … гээд дэлхэйн бүхы арадууд… ди,—гэжэ президент үгэеэ … ниичень хэлэхэ гээшэ манай … зорилго гээд бидэ тоолоно…

Нээрээшье, нэгэдэһэн арад … илагдахагүй ха юм. Эль пуэб…

ГДР: ҺУНГАЛТЫН ДҮНГҮҮ…

Март һарада ГДР-тэ түгшүүрилтэйхэн байба. Энэл үедэ орон доторхи политическэ хүсэнүүдэй эзэлжэ байһан һууринууд тодорхойлогдобо, арадай палатада һунгалтада бэлэдхэлэй кампаниин дүнгүүдшье элирбэ. Энэ кампани хоёр һара шахуу болзорто үргэлжэлөө бшуу. Удаан хүлеэгдэһэн һунгалташье үнгэргэгдэбэ. Һунгалтын түбэй комиссиин мэдүүлһэнэй ёһоор, бүхы эрхэтэдэй 93,2 процентнь һунгалтада хабаадаба. Һунгагшадай эгээл олон дууе ба ороной парламентда 193 мандат консервативна, «Германиин түлөө нэгэдэл» абаба. Эндэ Христианско-демократис нэгэдэл, «Немец социальна нэгэдэл», «Демократис сүмэ сохилго» гэһэн партинууд оролсодог юм. Германиин социал-демократис парти (ГДР-эй) ба Демократис социализмын парти арадай палатада тус тустаа 87 ба 65 түлөөлэгшэтэй байха болонхой.

Һунгалтын урда тээхи тэмсэл тон хүндэ хүшэр байгаа. Эндэ 24 парти, политическэ бүлэглэл ба нэгэдэлнүүд хабаадаа юм. Тэмсэлдэ хабаадагшадай зарим нэгэнэй бээе барижа шадаагүйшье ушарнууд үзэгдөө. Зарим нэгэн политическэ эмхинүүд туһаламжа эрижэ Баруун Германиин политигуудташье хандаһан байха. Тэдэнэр ГДР-тэ һунгагшадай урда хоёр зуу гаран дахин үгэ хэлээ юм гээд тоологдоно. ГДР-тэ үнгэргэгдэһэн һунгалтын урда тээхи тэмсэлэй үедэ 20 миллион баруун германиин марканууд гаргашалагдаа. «Германиин түлөө нэгэдэлэй» консерваторнуудта эгээл ехэ туһаламжа үзүүлэгдээ юм.

Баруун Германиин политигууд найдуулгануудые олоор үгэһэн байна. «Эрхэ сүлөөгэй», «ажана һайн байдал… һэргээн бодхоолгын» замые … лөө герман хоёр гүрэн түрг… тухай тэдэнэй үгэнүүд соо … хэлэгдээ гээшэ. «Социализмы… «коммунис хүтэлбэрилэгшэдые … гэһэн уряануудшье зэдэлээ. … галтын урда тээхи тэмсэлдэ … манинаа ерэһэн айлшадай … хабаадалсалга хадаа һунгалты… нүлөөлхэ байһаниинь ойлгомжо…

Саашадаа үйлэ хэрэгүүд … лүүлэгдэхэб гэһэн асуудал таб… ной парламентда олонхи һуур… хын тула баруунай тала бари… хэ хүсэлэнтэй, «Германиин түл… СДПГ-гэй, Сүлөөтэ демократ… лэй түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдө… жэ эхилэнхэй.

Демократис социализмын … ментда зүришэлдөөтэ хүсэнүү… дүүлжэ шадаха арга боломжо… галтын үедэ ПДС амжалта … тэмдэглэлтэй. Ушар юуб гэхэд… өөрынгөө хүгжэлтын эгээл … шэнэдхэлгын үедэ тэмсэл ябуу…

Ороной урда табигдаһан зо… шиидхэхэ тон харюусалгатай … хэй. ГДР-тэ бүридхэгдэхэ пар… рюусалга ехэ. Герман хоёр … гэдүүлхэ харгы замуудые … Энэ асуудалые шата шатаар … хүршэ гүрэнүүдэй аюулгүйн … хилгын, оршон байдалда, … хүгжэлтын гуримаар шиидхэ…

М. …
А. …

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

Улаан-Үдын нэгэдэхи ТЭЦ-тэ болоһон аварие сагтань усадхаха хэрэгтэ ехэ туһа хүргэһэн ажалша коллективүүдые газетээр амаршалһан В. Секретинэй бэшэг газетын нэгэдэхи хуудаһанда барлагданхай.

Байгша оной мартын 23-да болохо үнгэрһэн пленум дээрэ абтаһан Буряадай областной партийна организациһаа КПСС-эй XXVIII съездын делегадуудые һунгаха гурим газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаһанда олоной һонорто байха.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ хүүгэдэй фондын Буряадай отделениин правлениин гэшүүн А. Тармаевай «Нигүүлэсхы сэдьхэлээр...» гэжэ гаршагтай статья номерто байха.

Эсэгэ Ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда баатарай үхэлөөр унаһан сэрэгшын хани нүхэр А. Терентьевагай редакцида бэшэһэн бэшэг номерой хоёрдохи хуудаһанда барлагданхай.

— Мүнөөдэр Театрай уласхоорондын үдэр. Энэ үдэртэ зорюулагдаһан мэдээсэлнүүдэй суглуулбари номерой гурбадахи хуудаһанда байха.

Газетын дүрбэдэхи хуудаһан хирэ хирэ болоод лэ гаража байдаг заншалта «Патриодой» материалнуудта зорюулагдаба.

Кино, театрнуудта

Театр оперы и балета
Концерт учащихся хореографического училища—в 12, Атилла—в 19.

«Дружба»
Не помню лица твоего—в 10, Криминальный квартет, рок и фортуна—в 11-30, 14-40, 18, 21.

«Родина»
Дикая собака Динго—в 10, 16, Дом на кэролл стрит, вилла «орхидея»—в 12-30, 18-10, Враг мой — в 21-40.

«Прогресс»
Красный зал—Криминальный квартет, рок и фортуна—в 9-30, 12-20, 15-20, 18-20, 21-20.
Зеленый зал—Данди по прозвищу крокодил—в 9-40, 15-20, 19-30, Мультфильмы—в 11-40, Крокодил данди—II—в 13-10, 17-20, 21-30.

«Эрдэм»
Короткое замыкание—в 9-30, 11-10, 12-50, 14-40, Операция «ы» и другие приключения Шурика—в 16-40, Люби и верь (2 серии)—в 18-30, 21.

«ОКТЯБРЬ»
Она с метлой, он в черной шляпе—в 9-40, 11-20, Налево от лифта, Кингсайз—в 13, 16-20, 19-40.

«Восток»
Капитан Клиппер—в 13-30, Зита и Гита (2 серии)—в 15, 18, 21.

Сэнхир экран

ВТОРНИК, 27
ТЕАТРАЙ УЛАСХООРОНДЫН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Искусство быть красивой»—баримтата фильм. 9.50—«Хүхюун стартнууд». 10.35—Хүгжэмтэ дамжуулга. 10.55—Хүүгэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 11.55—Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ. 12.55—«Взыскующий храма»—баримтата фильм. 13.25—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 13.30—Время. 14.00—Б. Чичибабин тухай. 17.30—Компьютертэй харилсаан. 18.15—Финляндиин телевидениин программа. 18.45—Ахалагша классайхидта уран зохёолой дамжуулга. 19.30—Время. 20.00—«Могрун чика»—үхибүүдтэ уран һайханай фильм (ЧССР). 21.10—СССР-эй арадай артист М. Лиепын дурасхаалда зорюулагдаһан баримтата фильм. 22.00—Время. 22.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40—Литературно-уран һайханай «үгэ».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 10.00—Үглөөнэй гимнастика. 10.15, 12.40—Франциуз хэлэн. 10.45—Баримтата фильм. 11.25—«Два капитана»—6 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 13.10—«Энэ гайхалтай дэлхэй». 14.20—«Варькина земля»—уран һайханай фильм. 2-дохи сери. УЛААН-ҮДЭ. 16.50—«Будамшуу». Х. Намсараевай нэрэмжэтэ Гүрэнэй буряад драмын академическэ театрай зүжэг. 19.00—Байгал. 19.20—«Харилсаан». 19.55—Шэнэ һонин (буряадаар). 20.05—«Байгалай умэнэхи газар дээрэ». Хойто зүгэй үсөөн тоотой арадуудай эмхидхэлэй … портаж. МОС… носхолнууд. 21.15—«Амгалан… гашуул!» 21.3… ховно Соведэй …

САГАЙ УЛ…

Республика … тон орохогүй, … Баруун тээһээ … метр хүсэтэй… Республикын … лон Байгал шад… та 5—10, бусад … 17 градус дула…

Улаан-Үдэдэ … орохогүй, бару… ханаар һалхила… 16 градус хүйтэ… 16 градус дула…

Мартын 28-… тэ республика … тон орохогүй, … һулаханаар һал… гэй районуудта … 15 градус хүйтэ… 16 градус дула… леэгдэнэ.

Редак[тор]
Р. Б. ГА…

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-67; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Директор 2-40-45. Н-03389. № 71.